

อภินันทนาการ

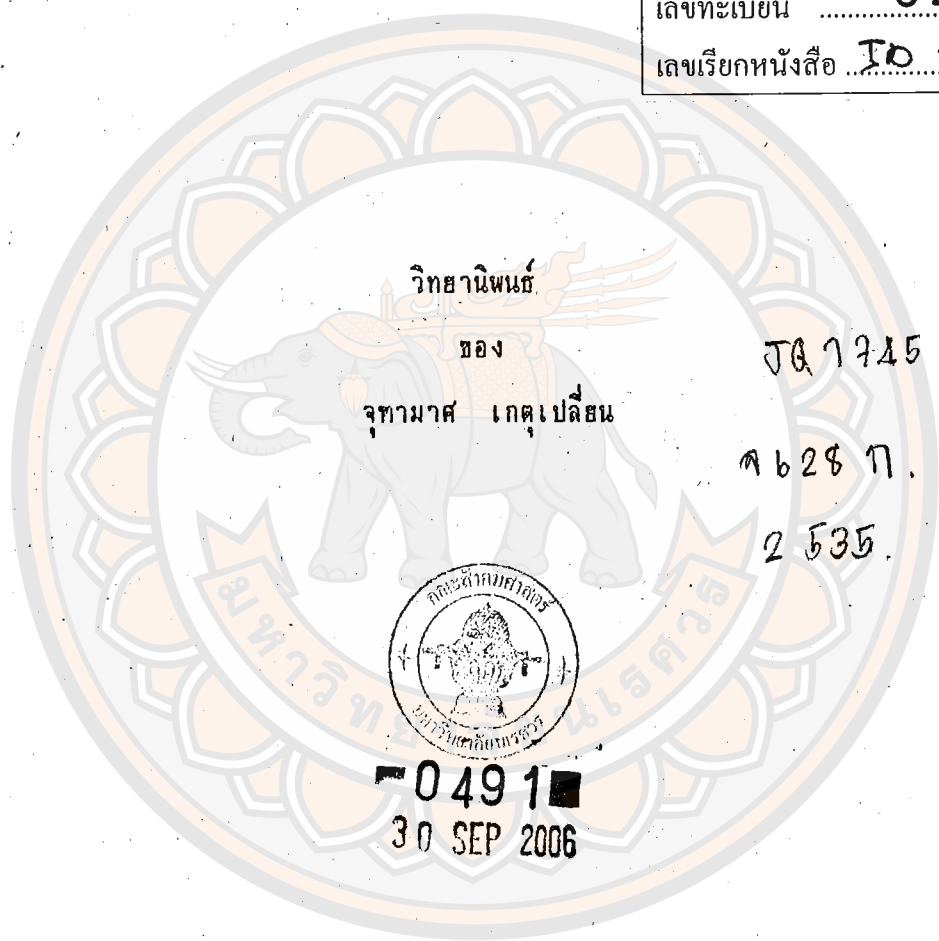
1426920

วิเคราะห์รูปแบบทางการเมืองของ
พรรคประชาธิปัตย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	
วันลงทะเบียน	30 SEP 2006
เลขทะเบียน	0491
เลขเรียกหนังสือ	IO 490525

วิทยานิพนธ์
ของ
จุฑามาศ เกตุเปลื้อง

จก 1745

ค 628 ก.

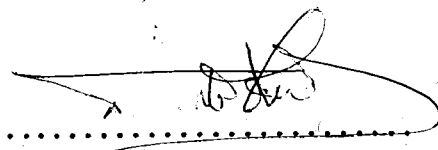
2535

0491
30 SEP 2006

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนครสวรรค์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2535

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหาในหนังสือฉบับนี้แล้วเห็นสมควรเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร

(รองศาสตราจารย์สมคิด ศรีสิงห์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์)

กรรมการตรวจรูปแบบ

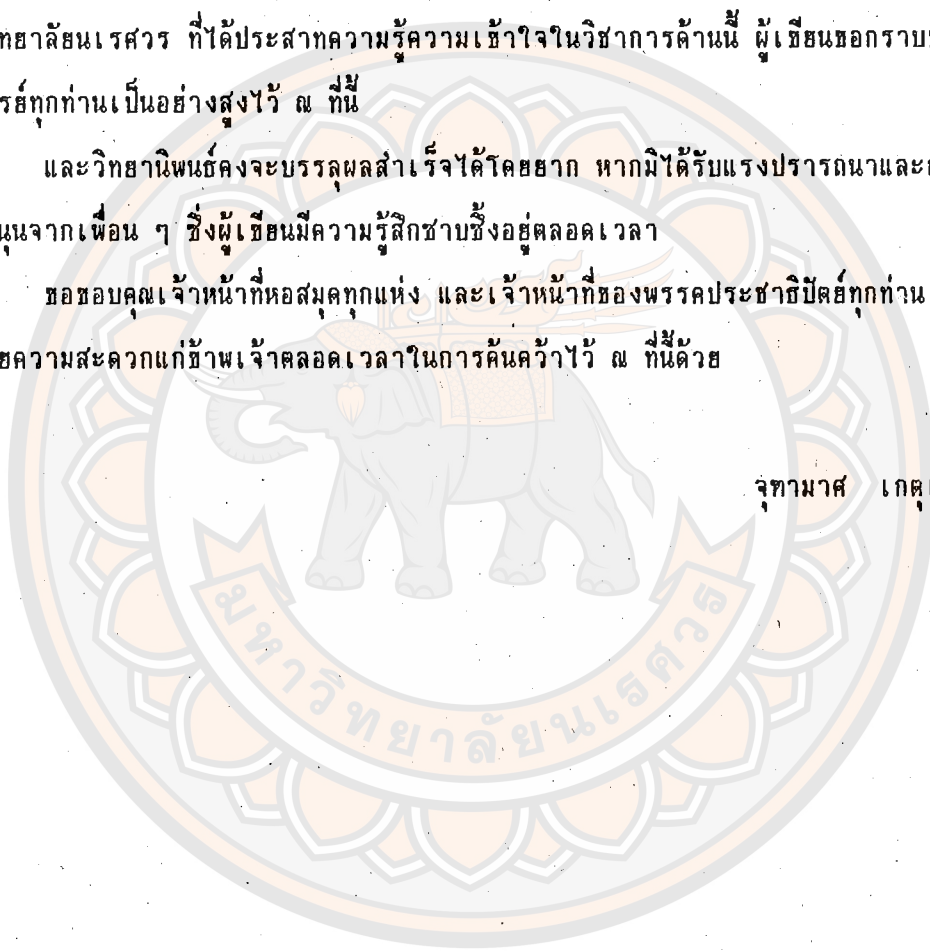
ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์สมคิด ศรีสิงห์ และอาจารย์ชาญชัย รัตนวิบูลย์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น แนะนำ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มทำจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งคณาจารย์แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ได้ประสาทความรู้ความเข้าใจในวิชาการด้านนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

และวิทยานิพนธ์คงจะบรรลุผลสำเร็จได้โดยยาก หากมิได้รับแรงปรารถนาและการสนับสนุนจากเพื่อน ๆ ซึ่งผู้เขียนมีความรู้สึกซาบซึ้งอยู่ตลอดเวลา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดทุกแห่ง และเจ้าหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ทุกท่าน ที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ข้าพเจ้าตลอดเวลาในการค้นคว้าไว้ ณ ที่นี้ด้วย

จุฑามาศ เกตุเปลี่ยน

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
วิธีการในการศึกษาค้นคว้า	3
แหล่งศึกษาค้นคว้า	4
1 ประวัติความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์	5
1.1 ประวัติการกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์	5
1.2 การก่อตั้งพรรคและสร้างพื้นฐานพรรค	7
1.3 การฟื้นฟูพรรคและเชิดชูประชาธิไตย	7
1.4 การบริหารบ้านเมืองในปี พ.ศ. 2522 จนถึงปัจจุบัน	9
2 โครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์	11
2.1 คณะกรรมการพรรค	11
2.2 คณะผู้บริหารพรรค	15
2.3 การประชุมใหญ่	17
2.4 คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค	20
2.5 อำนวยการหน้าที่อื่น ๆ	24
3 นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์	26
3.1 นโยบายด้านการเมืองการปกครอง	26
3.2 นโยบายด้านต่างประเทศ	28

บทที่	หน้า
3.3 นโยบายด้านการศึกษา	30
3.4 นโยบายด้านสังคม	33
4 บทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์	38
4.1 วุฒิสภาทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์	38
4.2 บทบาทชวน หลีกภัย	39
4.3 ทำที่ของพรรคประชาธิปัตย์หลังรัฐประหาร	40
4.4 บทบาททางการเมืองระหว่างพรรคความหวังใหม่ กับพรรคประชาธิปัตย์ ..	42
4.5 พฤติกรรมการเลือกตั้งของพรรคการเมือง	42
4.6 บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์หลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535	47
4.7 ชวน หลีกภัย กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	49
บทสรุป	52
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	57
บทคัดย่อ	63
ประวัติผู้พิมพ์	64

บทนำ

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองของผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยได้ถือกำเนิดเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 โดยมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก และหัวหน้าพรรคคนปัจจุบันคือ นายชวน หลีกภัย¹ พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่ตั้งขึ้นในยุคต้นแห่งประชาธิปไตย โดยรัฐบาลขณะนั้นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถรวมตัวจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้ พรรคประชาธิปัตย์จึงถือกำเนิดมาเพื่อต่อสู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่สำคัญพรรคหนึ่งที่จะศึกษา เนื่องจากเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ และมีจำนวนสมาชิกในพรรคมาก นอกจากนั้นสมาชิกในพรรคยังได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมือง ทำให้มีผลงานออกมาสู่สายตาประชาชนมากจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกระดับชั้น²

ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬสิ้นสุดลง ในสายตาประชาชนพรรคประชาธิปัตย์เริ่มมีบทบาทและความสำคัญมากกว่าพรรคการเมืองอื่น เนื่องจากหัวหน้าพรรคคือ นายชวน หลีกภัย เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม และมีความเป็นกลางทางการเมืองจนได้รับความไว้วางใจจากประชาชน และได้รับแรงสนับสนุนจาก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทั้งที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังคงเป็นที่ปรึกษาพรรคชาติไทย³ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ นายชวน หลีกภัย ไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และวางตัวเป็นกลางตลอดจนได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชน และปัจจัยสำคัญที่

¹ "46 ปี แห่งการต่อสู้บนเส้นทางอันคดเคี้ยวของพรรคประชาธิปัตย์และระบอบประชาธิปไตยไทย" ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 603) : 27 ; 13 มีนาคม 2535

² "ชวน หลีกภัย. ขวัญใจ ร.ส.ช. คนใหม่ปริศนานายก" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 (ฉบับที่ 29) : 8 ; 22-28 ธันวาคม 2534

³ "กลียุคถ้า 5 พรรคเป็นรัฐบาล" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 39 (ฉบับที่ 1) : 9 ;

สนับสนุน นายชวน หลีกภัย เพราะพรรคชาติไทยเป็นหนึ่งในจำนวน 5 พรรคมาร ที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และด้วยสาเหตุเดียวกันทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ชัดแย้งกับพรรคชาติไทย และได้แยกออกมาตั้งพรรคใหม่คือ พรรคชาติพัฒนา ⁴

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่สนับสนุนพลเอกสมบุญ ระหงษ์ ทั้งที่พลเอกสมบุญ ระหงษ์ เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย เพราะพลเอกสมบุญ ระหงษ์ ไม่เป็นกลางทางกลางเมือง และเคยเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของพลเอกเกษร ทรจนนิล มาก่อนทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีความหวาดกลัวว่า พลเอกสมบุญ ระหงษ์ จะตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายทหารที่จะเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้อีก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผลทำให้พรรคประชาธิปัตย์ โดดเด่นในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมาก และเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายทางการเมืองสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตรงกับความต้องการของประชาชนทั้งประเทศ และเหตุผลประการสำคัญคือว่า ในการเลือกตั้งที่มีขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 13 กันยายน 2535 นี้ ประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการคาดหมายว่าจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรค อาจได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 21 ของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ในทางการเมืองจึงสมควรได้รับการศึกษาและวิเคราะห์อย่างจริงจังต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ โครงสร้าง การบริหารงาน และการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์

⁴ "ประมาณ หัวหน้าพรรคชาติไทย" ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 621) : 5 ; 17 กรกฎาคม 2535

3. เพื่อศึกษาดังบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในบริบทของสังคมไทย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. จะศึกษาค้นคว้าถึงประวัติความเป็นมา รูปแบบ โครงสร้างการบริหารงานและการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์
2. จะศึกษาดังบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
3. จะศึกษาดังนโยบายในการดำเนินงานของพรรคประชาธิปัตย์ที่มีผลต่อการเมืองไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

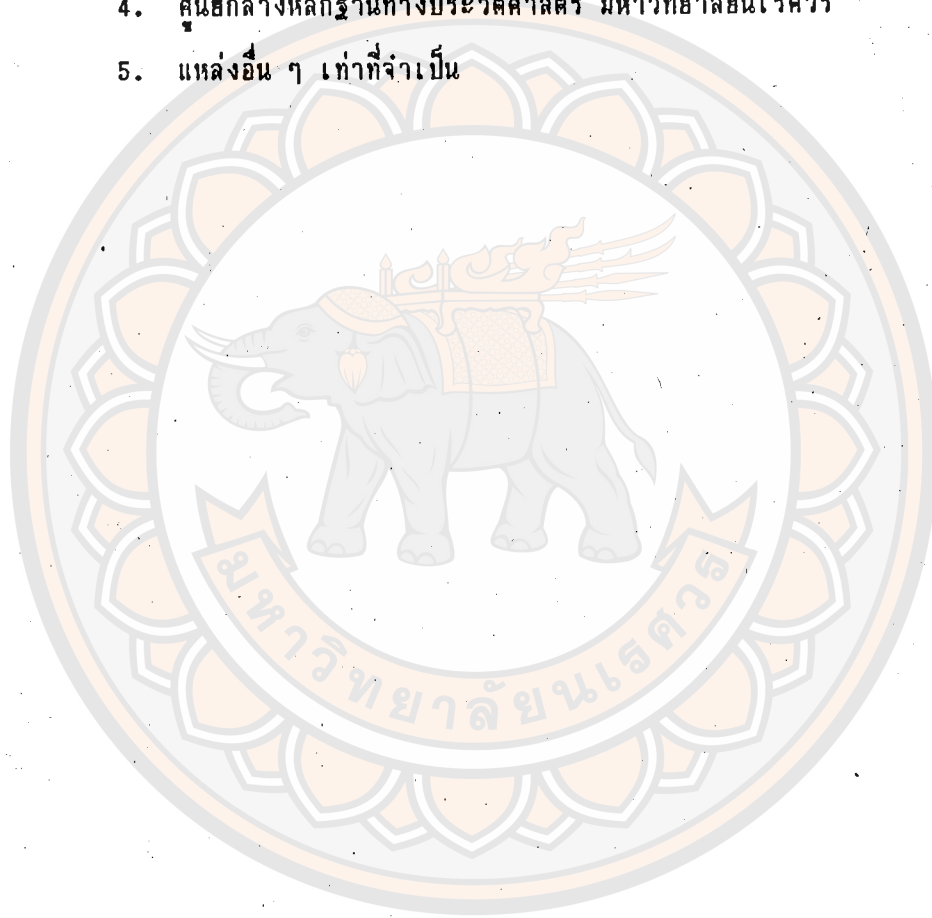
1. การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์ ประวัติความเป็นมา รูปแบบ โครงสร้าง การบริหารงาน และการดำเนินงานทางการเมือง
2. ผลของการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบและเข้าใจถึงบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตด้วย

วิธีการในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้จะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจะใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้น เป็นหลักและใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นรองประกอบด้วย

แหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญได้แก่

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ศูนย์กลางหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. แหล่งอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

ประวัติความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์

1.1 ประวัติการกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองของผู้รักชาติรักประชาธิปไตย เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุด ได้ก่อรูปขึ้นก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองนั้นคือเมื่อวันเสาร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 ขณะที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกประกาศและบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2498¹

ทั้งนี้โดย นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2475 และมีอดีตนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าพรรคคนแรก² ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตนายกรัฐมนตรีเป็นรองหัวหน้าพรรคคนแรก และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรคคนแรก ร่วมกับสมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งที่สำคัญได้แก่ นายโพธิ์ คุ่มพันธ์ นายเลียง ไชยกลาง นายใหญ่ ศวิตชาติ นายพอง สิทธิธรรม ชุนคงฤทธิ์ ศึกษากร นายสุวิชัย พันธุ์เศรษฐ หลวงอังคณาภิรักษ์ นายบุญช่วย อิตถากร และนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์

หลังจาก นายควง อภัยวงศ์ ถึงแก่กรรม ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ก็ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคคนที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2512 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2522 จากนั้นจึงเป็น พ.อ.ถนัด คอมันตร์ (พ.ศ. 2522-2524) นายพิชัย รัตถกุล (พ.ศ. 2522-2532) และนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2533-ปัจจุบัน) ตามลำดับ

¹ "พรรคประชาธิปัตย์ สืบทอดประเพณีอันดีงาม สร้างสรรค์คุณภาพใหม่เพื่อประชาชน" ใน เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ฉบับที่ 1 : 10-13 ; 10 เมษายน 2535

² "ในมิตโถนอาบนำฝั่ง ชวนหลีกภัย" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 (ฉบับที่ 29) : 8-9 ; 22-28 ธันวาคม 2534

สำหรับตำแหน่งเลขานุการพรรคภายหลังจาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช วางมือทางการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์แล้ว ก็มีผู้ดำรงตำแหน่งสืบต่อกันมาอีกหลายคนดังนี้คือ นายเทพ โชติณัฐิต นายใหญ่ ศวิตชาติ นายธรรมบุญ เทียนเงิน นายดำรง ลัทธนิพัฒน์ นายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ นายมารุต บุญนาค นายเล็ก นานา นายวีระ มุสิกพงศ์ และปัจจุบัน พล.ต.สนั่น ชจรประศาสน์ เป็นเลขานุการพรรคคนที่ 10

เหตุที่ใช้ชื่อ "ประชาธิปัตย์" นั้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช³ ได้เป็นผู้บัญญัตินามตามเจตนารมณ์ของนายควง อภัยวงศ์ ที่กล่าวถึงพรรคเดโมแครต และพรรครีพับลิกันของสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะนั้น พรรครีพับลิกันเป็นพรรคที่ค่อนข้างไปทางข้างนายทุน ส่วนเดโมแครตข้างมาทางคนยากจน คำว่า "ประชาธิปัตย์" จึงมีที่มาจาก คำว่า "เดโมแครต"⁴ และมีความหมายถึง "ประชาชนผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย" และประชาชนนั้นหมายถึงประชาชนคนยากจนอันเป็นส่วนมากของสังคม

ในระยะแห่งการก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์ พรรคได้ประกาศอุดมคติ 4 ประการ เพื่อจรรโลงระบอบประชาธิปไตย และสร้างสรรค์สังคม กล่าวโดยสรุปคือ

1. อุดมคติทางการเมืองดำเนินการเมืองในวิถีทางอันบริสุทธิ์ อาศัยหลักกฎหมายและเหตุผล คัดค้านเผด็จการทุกรูปแบบ และสนับสนุนหลักการสันติภาพของโลก
2. อุดมคติทางเศรษฐกิจเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล แต่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมกิจการใดเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม รัฐอาจดำเนินการเองหรือจัดรูปสหกรณ์ตามควรแก่กรณี
3. อุดมการณ์ทางสังคม เคารพสถาบันครอบครัวส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม

³ "46 ปี แห่งการต่อสู้บนเส้นทางอันคดเคี้ยววากวนของพรรคประชาธิปัตย์และระบอบประชาธิปไตย" ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 603) : 27 ; 13 มีนาคม 2535

⁴ "พรรคประชาธิปัตย์ สืบทอดประเพณีอันดีงาม สร้างสรรค์คณาภาพใหม่เพื่อประชาชน" ใน เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ฉบับที่ 1 : 10-13 ; 10 เมษายน 2535

และจารีตประเพณีอันดีงามของชาติรักษาความปลอดภัยให้ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มุ่งขยายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น สนับสนุนการประกันสังคม

4. หลักการป้องกันประเทศ การป้องกันประเทศจะต้องมาจากความพร้อมเพรียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศและกองทัพแห่งชาติ จะต้องทะนุบำรุงกำลังกองทัพแห่งชาติให้มีวิสัยอยู่ดีกินดี และก้าวหน้าสมควรแก่กาลสมัย

1.2 การก่อตั้งพรรค และสร้างพื้นฐานของพรรค

ในยุคนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2489-2501 พรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลอินทรวงพลัง เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน และมุ่งมั่นที่จะปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยลงสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ในยุคนี้นบทบาทส่วนใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคได้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านรัฐบาลชุดต่าง ๆ อาทิ รัฐบาลพรรคสหชีพ และพรรคแนวรัฐธรรมนูญเป็นฝ่ายค้าน จอมพล ป.พิบูลสงคราม และพรรคคสิลาเป็นฝ่ายค้านรัฐบาลพล.อ. ถนอม กิตติขจรแห่งพรรคชาติสังคม^๕

ในยุคนี้นพรรคประชาธิปัตย์ได้ริเริ่มออกพบปะประชาชนทั่วประเทศเพื่อปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยและวางพื้นฐานของพรรคทั่วประเทศ

บทบาทการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคได้ปิดฉากลงเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองและเป็นเผด็จการเบ็ดเสร็จในปี พ.ศ. 2501

1.3 การฟื้นฟูพรรค และเชิดชูประชาธิปัตย์

ยุคแห่งการฟื้นฟูพรรคนี้จะอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2511-2519 ซึ่งภายหลัง

^๕ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "การเลือกตั้งพรรคการเมืองและคณะทหาร" (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทชวัฒนาพานิช, 2524.) หน้า 29-31

จอมพลสฤษดิ์ถึงแก่นิจกรม และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยจอมพลถนอม กิตติขจร ในปี 2511 แล้วพรรคประชาธิปัตย์ได้คืนสู่เวทีการต่อสู้ทางการเมืองอีกครั้ง และประเดิมชัยด้วยการชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลกรุงเทพ-ธนบุรี เนื้อพรรคสหประชาไทยของรัฐบาล

ในยุคนั้นพรรคได้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านรัฐบาลสหประชาไทยของ จอมพลถนอม กิตติขจร จนในที่สุดจอมพลถนอมยึดอำนาจตัวเองในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 และสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อשבวนนิสิตนักศึกษาของประชาชนได้ดำเนินการเรียกร้องยกเลิกรัฐธรรมนูญ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ก็ได้ร่วมส่วนในการเรียกร้องให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญและคืนระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ซึ่งภายหลังกรณี 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือที่เรียกว่า "นายกพระราชทาน" ก็ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติพรรคการเมืองพร้อมทั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไป

พรรคประชาธิปัตย์ได้ส่งสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งในการเลือกตั้งเป็นพรรคที่ได้คะแนนเสียงเกินกว่า 100 คนในสภา และได้จัดตั้งรัฐบาลแต่ยังไม่ทันบริหารประเทศก็ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภา พรรคประชาธิปัตย์จึงต้องกลับมาเป็นฝ่ายค้านในช่วงรัฐบาลสหพรรคของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และภายหลังจากการรวบรวมเสียงฝ่ายค้านได้ พรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมกับฝ่ายค้านอื่น ๆ สนับสนุนไม่ไว้วางใจรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเหตุให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงยุบสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน

และเมื่อการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2519 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเกือบเป็นพรรคเสียงข้างมากในสภาคือ 114 ที่นั่งและจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จในขณะสถานการณ์การเมืองได้แปรเปลี่ยนผันผวนอย่างรวดเร็วรัฐบาลซึ่งมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนกลางพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาความมั่นคงและครองระบอบประชาธิปไตยไว้แม้จะถูกกดดันจากรอบด้าน แต่ในที่สุดก็ไม่สามารถทนกระแสเผด็จการไว้ได้ ในที่สุดก็ถูกยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งมี พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ینگเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมรัฐบาล เป็นหัวหน้า เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

1.4 การบริหารบ้านเมืองในปี พ.ศ. 2522 จนถึงปัจจุบัน

หลังจากที่พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2520 พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ในฐานะ เลขาธิการคณะปฏิวัติได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากนั้นจึงมีการร่างและประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ต่อมาในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 จึงมีการเลือกตั้งทั่วไป^๕ ในการ เลือกตั้งครั้งนั้นนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ได้สรุปความเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้น และปรับปรุงพรรคแก้ไข จุดอ่อนยังคงแสดงบทบาทในฐานะพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลอย่างทรงพลัง จนในที่สุดได้ร่วมกับพรรค ฝ่ายค้านอื่น ๆ สันนิษฐานเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลจนพล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีได้แสดงสปิริตด้วยการลาออก และหลังจากนั้นพรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมกับพรรคอื่น ๆ จัดตั้งรัฐบาลเคมมีพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2523

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2526 พรรคประชาธิปัตย์ได้จำนวนที่นั่ง 56 คน ก็ เริ่มสามารถเรียกความนิยมจากประชาชนคืน และได้เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลอันมีพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2528 ต่อ 2529 นับเป็นปีทองแห่ง ชัยชนะของพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกพรรคได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทน อย่างต่อเนื่องติดต่อกัน เริ่มจาก พล.ร.อ. สมบูรณ์ เชื้อพิบูลย์ ชนะการเลือกตั้งซ่อมกรุงเทพ มหานคร เขต 3 ดร. พีรพันธุ์ พาลุสุข ชนะการเลือกตั้งซ่อมยโสธร ดร. พิจิตร รัตกุล ชนะการ เลือกตั้งซ่อม ส.ส. กรุงเทพมหานคร เขต 2 และในการเลือกตั้งสภากรุงเทพมหานครและสภาเขต พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเป็นเสียงข้างมากในสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสภาเขตล่าสุด พล.อ. ชาญ ลีนานนท์ และนายคณิน บุญสุวรรณ ได้รับการเลือกตั้งซ่อมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1

^๕ มนุษย์ วัฒนโกเมร. ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน และพรรคการเมืองกับการ เลือกตั้งปี 2522-2529. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2529.) หน้า 58-59

ข้อชนะของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับมาเหล่านี้ ล้วนเป็นกำลังใจและเกียรติยศของประชาชน ที่ได้มอบความไว้วางใจให้แก่ประชาธิปัตย์เป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ พรรคประชาธิปัตย์จะต้องพยายามให้มากขึ้นเพื่อสร้างผลงานให้สมกับความไว้วางใจที่ประชาชนมอบให้ และในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์ได้ดำเนินการต่อสู้ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง บางครั้งแสดงบทบาทในฐานะพรรคฝ่ายค้าน บางครั้งในฐานะพรรครัฐบาล บางครั้งบทบาทล่อแหลมต่อชีวิต เสี่ยงต่อความเป็นความตายของมวลสมาชิกพรรค การต่อสู้ในบางครั้งก็ประสบความสำเร็จ และในบางขณะก็ประสบความพ่ายแพ้ ภายในพรรคเองบางครั้งก็มีการขชายตัวเติบโตและบางครั้งแยกตัวหคเล็กกลง

แต่ไม่ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีบทบาท และฐานะอย่างไรในการต่อสู้ทางการเมือง พรรคประชาธิปัตย์ยังคงยึดมั่น การดำเนินงานทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สันถัดพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และมุ่งมั่นสร้างสรรค์สังคมที่เป็นธรรมให้บังเกิดขึ้น ด้วยจิตใจ และอุทิศตัวในหลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริต

โครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์จะดำเนินงานเพื่อที่จะสร้างเสถียรภาพและความจำเป็นของประเทศ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกองค์กรมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศ โดยส่งเสริมให้ประชาชนโดยทั่วไป ที่มีส่วนร่วมในวิถีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยที่องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการบริหารพรรค¹

หมายถึง องค์กรซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการทุกประการ เพื่อให้การดำเนินกิจการภายในพรรค ประสบผลสำเร็จ โดยการประสานงานระหว่างตัวแทนของพรรคในทุกๆระดับ เพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน

2.1.1 คณะกรรมการบริหารพรรค ประกอบด้วย

- ก. หัวหน้าพรรค เป็นประธาน
- ข. รองหัวหน้าพรรค เป็นรองประธาน
- ค. เลขาธิการพรรคสองคน เป็นเลขาธิการ
- ง. รองเลขาธิการพรรคสองคน เป็นรองเลขาธิการ
- จ. กรรมการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนด

คณะกรรมการบริหารพรรคคนหนึ่ง ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกสามัญ 45 คน และอายุของกรรมการบริหารพรรคมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

¹ "รายงานวิเคราะห์ตัวแปรทางการเมือง" ใน ข่าวพิเศษ ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) :

2.1.2 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารพรรค^๒

- ก. เป็นสมาชิกสามัญติดต่อกันมาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี
- ข. เป็นหรือเคยเป็นคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค
- ค. เป็นหรือเคยเป็นคณะกรรมการบริหารพรรค
- ง. เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาเขตที่พรรคส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง
- จ. เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรค
- ฉ. เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรีในนามพรรค
- ช. บุคคลที่ประชุมใหญ่มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมใหญ่มีมติ

2.1.3 พรรคประชาธิปัตย์ได้กำหนดวิธีการดำเนินการไว้ดังนี้^๓

- ก. เลือกตั้งหัวหน้าพรรคคนหนึ่ง ในการเสนอชื่อผู้เป็นหัวหน้าพรรคจะต้องมีตัวแทนภาค 1 คน
- ข. เลือกตั้งรองหัวหน้าพรรค 5 คน ในการเสนอชื่อผู้เป็นรองหัวหน้าพรรคต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่อยู่ในที่ประชุมรองหัวหน้าพรรคจะต้องมีตัวแทนภาคละ 1 คน
- ค. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยกันจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือก 15 วัน
- ง. สมาชิกสภาท้องถิ่น เสนอชื่อสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยกันจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งภาคละ 1 คน

^๒ กรมการปกครอง. รายงานการเลือกสมาชิกสภา. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,) 2518.

^๓ "ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2530" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์. ฉบับที่ 1 : 6-7 ; 3 ธันวาคม 2532

จ. สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต เสนอชื่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาเขตด้วยกันจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้ง 1 คน

ฉ. ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคหรือผู้แทนสาขาพรรคที่คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคมอบหมายตามข้อบังคับพรรค เสนอชื่อจากผู้ที่ เป็นหรือเคยเป็นกรรมการบริหารสาขาพรรคจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมเลือกภาคละ 1 คน

ช. ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเสนอชื่ออดีตรัฐมนตรีหรืออดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกสามัญจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกภาคละ 1 คน

ซ. ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเสนอชื่อบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามข้อบังคับพรรค เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกให้ครบจำนวน

ณ. หัวหน้าพรรคเสนอชื่อบุคคลที่ได้รับการเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรคจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกเป็นเลขาธิการพรรค 1 คน

ญ. เลขาธิการพรรคเสนอชื่อบุคคลที่ได้รับการเลือกเป็นกรรมการบริหารไม่น้อยกว่า 4 คน เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกเป็นรองเลขาธิการพรรค 2 คน

การเสนอชื่อผู้เป็นรองเลขาธิการพรรคต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนผู้ที่อยู่ในที่ประชุม

การเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคแต่ละประเภทให้ผู้มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลเข้ารับเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค เสนอชื่อได้เพียงประเภทหนึ่ง

ในกรณีผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นกรรมการบริหารพรรคไม่อยู่ในที่ประชุม ผู้เสนอต้องให้คำรับรองว่าผู้ได้รับการเสนอยินยอม

2.1.4 การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหาร⁴

ก. เมื่ออยู่ในตำแหน่งครบวาระ 4 ปี

ข. ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลง 2 ใน 3 ของจำนวน

⁴ R.M. Maciver, The Web of Government. (New York : The Macmillan Co. 1974) pp. 120-123

ค. ที่ประชุมใหญ่มีมติด้วยคะแนนเสียง 3 ใน 4 ขององค์ประกอบของที่ประชุมให้ออก

ง. ลาออก

จ. ขาดจากสมาชิกภาพ

ฉ. ขาดการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค 3 ครั้งติดต่อกันโดยไม่มีสาเหตุอันสมควร

เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงให้หัวหน้าพรรคแต่งตั้งจากบุคคลที่ประชุมใหญ่เลือกสำรองไว้ตามลำดับคะแนนในแต่ละประเภทให้ดำรงตำแหน่งแทนคนครบวาระของผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแต่ถ้าตำแหน่งที่ว่างนั้นเป็นตำแหน่งตามข้อบังคับของพรรค * ให้คณะกรรมการบริหารพรรคแต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นการชั่วคราวแล้วให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งใหม่ภายใน 90 วันนับแต่วันว่างลง

ในกรณีที่บุคคลที่ประชุมใหญ่เลือกสำรองไว้ในประเภทใดมีจำนวนไม่เพียงพอแก่การแต่งตั้งแทนใด หรือไม่เต็มใจเป็นกรรมการบริหารพรรคแทนให้หัวหน้าพรรคแต่งตั้งจากบุคคลที่ประชุมใหญ่เลือกสำรองไว้ในประเภทอื่นแทน

2.1.5 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค ⁵ มีดังต่อไปนี้

ก. แต่งตั้งและถอดถอนผู้บริหารพรรค

ข. กำกับ ควบคุมการบริหารของคณะผู้บริหารพรรคให้เป็นไปตามนโยบายพรรค

* หมายถึง 1 หัวหน้าพรรค

2 รองหัวหน้าพรรค

3 เลขานุการพรรค

4 รองเลขานุการพรรค 2 คน และกรรมการอื่น ๆ

⁵ "แนวนโยบายทางการเมือง" ใน มติชนรายวัน ปีที่ 38 (ฉบับที่ 33) : 2 ; 20

- ค. ให้คำปรึกษาแก่คณะผู้บริหารพรรค
- ง. ควบคุมดูแล และให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
- จ. ประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ของพรรค
- ฉ. แก้ไขปัญหาการบริหารงานพรรค ในกรณีที่คณะผู้บริหารพรรคไม่สามารถ แก้ไขได้หรือเสนอมาเพื่อขอให้แก้ไข
- ช. เรื่องอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรค

2.2 คณะผู้บริหารพรรค^๑

2.2.1 จำนวนคณะผู้บริหาร

หัวหน้าพรรคเป็นประธาน โดยมีเลขาธิการพรรคเป็นเลขานุการและให้ คณะกรรมการบริหารพรรคแต่งตั้งบุคคลจากคณะกรรมการบริหารให้เป็นรองประธาน 2 คน ส่วนตำแหน่งอื่น ๆ ให้คณะผู้บริหารพรรคแต่งตั้งจากบุคคลที่คณะกรรมการบริหารพรรคคัดเลือก จากกรรมการบริหารพรรค

2.2.1 การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารพรรคทั้งคณะ

^๑ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้งพรรคการเมืองและคณะกรรมการ. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2524.) หน้า 29-31

- * - รองเลขานุการคณะผู้บริหารพรรค 2 คน
- นายทะเบียน
  - เทรักฎีก
  - โฆษกพรรค
  - สวัสดิการพรรค

ก. คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

ข. ผู้บริหารพรรคว่างลงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด

2.2.3 การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารพรรค⁷

ก. กรณีการลาออก

ข. คณะผู้บริหารพรรคขาดการประชุมติดต่อกัน 3 ครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ค. ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

ง. คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อตำแหน่งผู้บริหารพรรคว่างลงให้คณะกรรมการบริหารพรรคแต่งตั้งบุคคลจากกรรมการบริหารพรรคให้ดำรงตำแหน่งแทนภายใน 30 วันนับแต่วันว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระของผู้ที่เข้าไปแทน

สำหรับการประชุมคณะผู้บริหารพรรคต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้หัวหน้าพรรคเป็นประธานในการประชุมคณะผู้บริหารพรรค ถ้าหัวหน้าพรรคไม่มาประชุมให้รองประธานคณะผู้บริหารพรรคทำหน้าที่แทน ถ้ารองประธานคณะผู้บริหารพรรคไม่มาประชุมให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การลงมติให้คณะผู้บริหารพรรคถือเสียงข้างมากของกรรมการที่มาประชุม ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

2.2.4 อำนาจของคณะผู้บริหารพรรค⁸ มีดังต่อไปนี้

ก. ปฏิบัติตามคำมอบหมายของคณะกรรมการบริหารพรรค

⁷ "คำประกาศ ประชาธิปไตยจาก ปชป. ยุคชวน หลีกภัย" ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 605) : 21-22 ; 10 มีนาคม 2535

⁸ "ระบบการเมือง" ใน สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 39 (ฉบับที่ 1) : 15-16 ; 5 มิถุนายน

2.3 การประชุมใหญ่^๑

หมายถึง การประชุมที่คณะกรรมการบริหารพรรคจัดการเรียกประชุมในวันสิ้นสุดปีงบประมาณของพรรค หรืออาจให้มีการประชุมขึ้นนอกเหนือจากการประชุมประจำปีของพรรคในกรณีใด ๆ ก็ตาม

2.3.1 วาระของการประชุมพรรคมี 2 กรณี คือ

ก. การประชุมใหญ่สามัญ หมายถึง การประชุมที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะต้องจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ภายใน 120 วัน นับจากวันสิ้นสุดปีงบประมาณ คณะกรรมการบริหารพรรคจะเป็นผู้กำหนดวัน เวลา สถานที่ และระเบียบวาระการประชุมใหญ่ นอกจากนั้นการนัดประชุมใหญ่ทุกครั้ง จะต้องแจ้งให้สมาชิกสามัญผู้เข้าประชุมทราบเป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน พร้อมด้วยระเบียบวาระของการประชุม

ข. การประชุมใหญ่วิสามัญ หมายถึง การที่คณะกรรมการบริหารพรรคเรียกประชุมนอกเหนือจากการประชุมใหญ่ตามปกติ หรือกรณีประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจำนวน 1 ใน 3 ของจำนวนสาขาพรรคทั้งหมดและกรรมการบริหารพรรค 1 ใน 3 ของจำนวนทั้งหมดให้การรับรองเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการบริหารพรรคให้ เรียกประชุมเพื่อพิจารณาญัตติเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เสนอในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการบริหารพรรคจะต้องเรียกประชุมภายในเวลาไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือขอเรียกประชุม

สำหรับในการที่ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคขอให้เรียกประชุมระเบียบวาระให้เป็นไปตามญัตติที่ขอให้เรียกประชุม

2.3.2 องค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ซึ่งจะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนประกอบด้วย

^๑ H.J. Lask "Democracy" Encyclopaedia of Social Science, Vol 5.

(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,) หน้า 153-55

ก. สมาชิกในการประชุมใหญ่¹⁰

1. คณะกรรมการบริหารพรรค
2. สมาชิกรัฐสภาในขณะนั้น
3. รัฐมนตรีของพรรคในขณะนั้น
4. สมาชิกสามัญที่เป็นสมาชิกสภาจังหวัดที่พรรคส่งลงสมัครและดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นภาคละ 1 คน ภาคใดมีสมาชิกสภาจังหวัดเกินกว่า 1 คนก็ให้ใช้วิธีตกลงกันเอง ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก
5. สมาชิกสามัญที่เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่พรรคส่งลงสมัครและดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น 1 คน โดยให้ใช้วิธีตกลงกันเอง แต่ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก
6. สมาชิกสามัญที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่นอื่นที่พรรคส่งลงสมัครและดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นภาคละ 1 คน ถ้าภาคใดมีสมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่นมากกว่า 2 คน ให้ใช้วิธีตกลงกันเอง ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก
7. สมาชิกสามัญที่เป็นสมาชิกสภาเขตที่พรรคส่งลงสมัครและดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น 1 คน ถ้ามีสมาชิกสภาเขตเกินกว่า 1 คน ก็ให้ใช้วิธีตกลงกันเอง แต่ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก
8. ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งละ 1 คน โดยถือเขตเลือกตั้งที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปก่อนวันประชุมใหญ่เป็นหลัก ถ้าเขตเลือกตั้งใดมีสาขาพรรคเกินกว่า 1 สาขาพรรคก็ให้ใช้วิธีการตกลงกันเอง ถ้าตกลงไม่ได้ก็ให้จับสลาก

ในกรณีที่ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคไม่สามารถประชุมได้ก็ให้คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคคนใดคนหนึ่งมาประชุมแทน

¹⁰ "นโยบายพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์. 2535
ฉบับที่ 1 : 20-21, 3 ธันวาคม 2535

ข. การออกเสียง

ผู้ที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนที่ดำรงตำแหน่งหลายฐานะในคราวเดียวกัน ให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้เพียงเสียงเดียว¹¹ และในการประชุมใหญ่ จะต้องมีผู้ที่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนตามข้อบังคับบรรดาการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม แต่ถ้าในกรณีที่ผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ถ้าเป็นการประชุมใหญ่สามัญให้นัดประชุมใหญ่ภายใน 30 วัน ถ้าเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญจะเรียกประชุมใหม่หรือไม่ก็สุดแล้วแต่คณะกรรมการบริหารพรรคจะเห็นสมควร แต่ถ้าเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญที่ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคร้องขอให้เรียกประชุมเป็นอันไม่ต้องเรียกประชุมใหม่

การประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญที่นัดประชุมใหม่ภายใน 30 วัน ถ้าในการประชุมคราวนี้มีผู้มาประชุมไม่ครบองค์ประชุมก็ให้ดำเนินการประชุมไปได้โดยไม่ต้องนัดประชุมใหม่อีก

ในการประชุมใหญ่ให้หัวหน้าพรรคเป็นประธาน ถ้าหัวหน้าพรรคไม่มาประชุมให้รองหัวหน้าพรรคคนใดคนหนึ่งเป็นประธาน แต่ถ้ารองหัวหน้าพรรคไม่มาประชุมก็ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธาน เว้นแต่จะมีมติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้เชิญสมาชิกคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในการประชุมใหญ่

ในที่ประชุมใหญ่ ให้เลขาธิการพรรคหรือผู้ที่เลขาธิการพรรคมอบหมายเป็นเลขานุการที่ประชุม และให้คณะกรรมการบริหารพรรควางระเบียบการประชุมใหญ่ของพรรค และของสาขาพรรคในระหว่างที่ยังไม่ได้วางระเบียบไว้ให้ใช้บังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยอนุโลม

¹¹ ม.ร.ว.นฤทธิสาล ชุมพล. ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทธวัฒนาพานิช,) 2530. หน้า 208

2.4 คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค

พรรคอาจจัดตั้งสาขาประจำจังหวัด สาขาประจำอำเภอ หรือเขตสาขาประจำตำบล หรือแขวง สาขาประจำหมู่บ้าน หรือสาขาประจำชุมชน หรือสาขาประกอบภารกิจได้

ในท้องที่ใดที่สมาชิกสามัญของพรรคตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป มีความประสงค์จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นก็ให้สมาชิกผู้ริเริ่มดำเนินการโดยส่งรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรค พร้อมด้วยรายชื่ออาชีพที่อยู่ของผู้ดำเนินการตามแบบฟอร์มของพรรคไปยังเลขาธิการพรรค เพื่อพรรคจะได้มีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคก่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามกฎหมายของพรรคการเมือง และเมื่อได้จดทะเบียนสาขาพรรคแล้ว ให้มีการประชุมใหญ่สมาชิกสาขาพรรคเป็นครั้งแรก เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการจดทะเบียนจากหัวหน้าพรรค

2.4.1 คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคประกอบด้วย

- ก. ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค
- ข. รองประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค 1 คน
- ค. เลขานุการ
- ง. เหรัญญิก
- จ. กรรมการอื่น ๆ 5 คน สำหรับคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วอาจได้รับเลือกเป็นกรรมการอีกครั้งได้

2.4.2 การเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค

ก. การเลือกตั้งกรรมการบริหารสาขาพรรค ให้เลือกประธานเป็นลำดับแรก แล้วเลือกรองประธานหนึ่งคนและกรรมการอื่น ๆ อีก 7 คน

ข. การเสนอชื่อบุคคลที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารสาขาพรรค จะต้องให้มีผู้รับรองอย่างน้อย 5 คน สำหรับผู้รับรองและผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องอยู่ในที่ประชุมใหญ่ด้วย

ค. ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการให้ดำรงตำแหน่ง โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค

ง. คณะกรรมการบริหารพรรคอาจกำหนดตำแหน่งอื่นใดเพิ่มเติมก็ได้ แล้วให้ประธานแต่งตั้งกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่กำหนดนั้น ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในหัวข้อบังคับพรรค

จ. ในกรณีตำแหน่งกรรมการบริหารสาขาพรรคว่างลงให้ประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคแต่งตั้งจากบุคคลที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค เพื่อเลือกสำรองไว้ตามลำดับคะแนนให้ดำรงตำแหน่งจนครบวาระของผู้ที่พ้นตำแหน่ง

ในกรณีไม่มีตัวบุคคลที่เลือกสำรองไว้หรือบุคคลที่เลือกสำรองไว้ไม่เต็มใจเป็นกรรมการบริหารสาขาพรรคแทน ก็ให้คณะกรรมการสาขาพรรคแต่งตั้งสมาชิกสามัญเป็นแทน แต่ถ้าตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคว่างลงก็ให้ที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคเลือกตั้งใหม่ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง และในระหว่างที่ไม่มีประธานกรรมการบริหารสาขาพรรคให้รองประธานทำหน้าที่แทน ในกรณีที่รองประธานไม่มี หรือมีแต่อาจทำหน้าที่ไม่ได้ ให้คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคเลือกกรรมการผู้หนึ่งผู้ใดทำหน้าที่แทน

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการเหลืออยู่หรือมีแต่ไม่ยินยอมดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคใหม่ คณะผู้บริหารพรรคอาจจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้สมาชิกสาขาพรรคจำนวนหนึ่งดำเนินการได้ ¹²

ฉ. คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจะอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคใหม่ ซึ่งจะต้องจัดให้มีขึ้นภายใน 90 วัน นับแต่วันครบรอบวาระ 2 ปี หรือภายใน 2 ปี หรือภายใน 60 วัน นับแต่วันที่กรรมการบริหารสาขาพรรคทั้งคณะพ้นตำแหน่งโดยเหตุอื่น

2.4.3 การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารสาขาพรรคทั้งคณะ

ก. เมื่ออยู่ในตำแหน่งครบวาระ 2 ปี

¹² "โครงสร้างทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์. ฉบับที่ 1 : 10-13 ; 15 พฤษภาคม 2533

ข. เมื่อกรรมการบริหารสาขาพรรคไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับพรรคจนเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อพรรค

2.4.4 การพ้นจากตำแหน่งกรรมการสาขาพรรค

- ก. เมื่อกรรมการบริหารสาขาพรรคพ้นจากตำแหน่ง
- ข. การลาออกจากตำแหน่ง
- ค. เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

2.4.5 อำนาจของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค มีอำนาจดังนี้

- ก. มีหน้าที่ในการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค
- ข. คณะกรรมการจะรับเรื่องร้องทุกข์จากราษฎรและหาทางช่วยเหลือ
- ค. จะต้องร่วมมือกับคณะกรรมการบริหารพรรคในการคัดเลือกบุคคลที่

เหมาะสม เข้าสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือองค์การปกครองอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย

- ง. จะต้องทำการเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ต่อสำนักงาน

ใหญ่พรรค

- จ. ถ้าสมาชิกไม่พอจะต้องจัดหาสมาชิกเพิ่มเติม
- ฉ. จัดหากิจกรรมของสาขาพรรคตามที่เห็นสมควร
- ช. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคได้มอบหมาย

สำหรับประธานคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค อาจแต่งตั้งสมาชิกหรือบุคคลภายนอกให้เป็นที่ปรึกษาหรืออาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคเสียก่อน¹³

ส่วนในการบริหารงานของสาขาเลขาธิการพรรคเป็นผู้รับผิดชอบ โดยจัดการ

¹³ "คำประกาศ ประชาธิปไตย จาก ปชป. ยุคชวน หลีกภัย" ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 605) : 21-22 ; 10 มีนาคม 2535

ประชุมใหญ่ และจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารสาขาพรรค ให้จัดการประชุมใหญ่สามัญสาขาพรรคอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี สำหรับการจัดการประชุมใหญ่สามัญสาขาพรรคอาจทำได้โดยมติของคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคหรือสมาชิกสามัญของสาขานั้นจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน ทำการลงชื่อร้องขอในกรณีที่มีสมาชิกสามัญร้องขอ คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจะต้องจัดการประชุมภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ร้องขอ

กรณีในการจัดการประชุมใหญ่สาขาพรรคแต่ละครั้งให้คณะกรรมการบริหารสาขาพรรค หรือผู้กระทำการแทนแจ้งกำหนดการ วัน เวลา และสถานที่ประชุมให้แก่คณะผู้บริหารพรรคทราบเสียก่อนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน และให้คณะผู้บริหารได้มอบหมายให้ผู้บริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้แทนไปควบคุมดูแลการประชุมใหญ่สาขาพรรคให้เป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบของพรรค หากการประชุมใหญ่สาขาพรรคมิได้กระทำตามข้อบังคับและระเบียบการของพรรค ผู้บริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแล อาจสั่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนการประชุมใหญ่สาขาพรรคออกไปก่อนเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องเสียก่อน

สำหรับการประชุมใหญ่ที่นัดประชุมครั้งแรก จะต้อง มีสมาชิกสามัญเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 60 คน จึงจะเป็นองค์ประชุมใหญ่ของสาขาพรรคได้ในกรณีที่องค์ประชุมในพรรคหนึ่งไม่ครบ ถ้าเป็นการประชุมใหญ่สามัญให้คณะกรรมการบริหารพรรคนัดประชุมใหญ่อีกครั้งภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นัดประชุมใหญ่ครั้งแรกที่ไม่ครบองค์ประชุม การประชุมครั้งที่ 2 นี้จะต้องมีสมาชิกสามัญเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 30 คน จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม

ถ้าเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญ ซึ่งคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคเรียกประชุมจะ เรียกประชุมใหม่หรือไม่ก็ได้แต่คณะกรรมการบริหารสาขาพรรคจะเห็นสมควร แต่ถ้าเป็นการประชุมใหญ่วิสามัญที่สมาชิกสามัญร้องขอให้เรียกประชุมเป็นอันไม่ต้อง เรียกประชุมใหม่

สำหรับเขตอำเภอใดมีสาขาพรรคตั้งอยู่ในเขตคืออำเภอนั้นตั้งแต่ 2 สาขาขึ้นไปให้มีคณะกรรมการบริหารพรรคระดับเขตหรืออำเภอในเขตหรือในอำเภอนั้นจำนวน 11 คน และการเลือกตั้งตำแหน่งบริหาร อำนาจหน้าที่และเรื่องอื่น ๆ ของคณะกรรมการบริหารพรรคระดับเขตหรือระดับอำเภอให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคได้กำหนดไว้

ส่วนจังหวัดใดมีสาขาพรรคตั้งอยู่ใน 2 เขต หรือ 2 อำเภอขึ้นไปก็ให้คณะกรรมการบริหารพรรคระดับจังหวัดประจำในจังหวัดนั้นจำนวน 15 คน และการเลือกตั้ง ตำแหน่งบริหาร อำนาจหน้าที่ และเรื่องอื่น ๆ ของคณะกรรมการบริหารพรรคระดับจังหวัดให้เป็นตามระเบียบที่ คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด

2.5 อำนาจหน้าที่อื่น ๆ

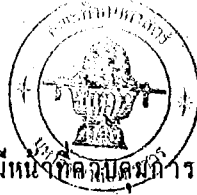
2.5.1 เลขาธิการพรรค มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบงานในหน่วยงานของพรรค การจัดการประชุมใหญ่ การประชุมคณะกรรมการบริหาร การประชุมคณะผู้บริหาร การประชุมอื่น ๆ และงานที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยใด

หน่วยงานบริหารและสำนักงานเลขาธิการพรรคแบ่งออกดังนี้

- ก. งานธุรการ มีหน้าที่ด้านธุรการในการรับเรื่องร้องทุกข์ และติดต่อผลของการประชุม นอกจากนี้ให้บริการ ส.ส. อีกด้วย
- ข. งานการคลัง มีหน้าที่ด้านการเงิน
- ค. งานทะเบียน มีหน้าที่จดทะเบียนสมาชิกและสาขาพรรค
- ง. หน่วยงานอื่น ๆ ที่คณะกรรมการบริหารเห็นสมควรจัดตั้งขึ้นให้เลขาธิการพรรค หรือรองเลขาธิการพรรค หรือรองเลขาธิการคณะผู้บริหารพรรคที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการพรรค เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานในหน่วยงานตามข้อที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมงาน กลั่นกรองงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะผู้บริหารในการปฏิบัติหน้าที่¹⁴

2.5.2 รองเลขาธิการพรรค มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบงานตามที่เลขาธิการพรรคมอบหมาย

¹⁴ "ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2530" เอกสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์. ฉบับที่ 1 : 14-15 ; 3 ธันวาคม 2532

431044

2.5.3 นายกฯ เป็น มีหน้าที่ควบคุมการจดทะเบียนรายชื่อสมาชิกพรรค และพรรค
พรรค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.5.4 เหรัญญิก มีหน้าที่ในการควบคุมการรับ-จ่ายเงิน การปิดบัญชีและงบดุลของ
พรรคตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด

2.5.5 โฆษกพรรค มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานของพรรคตามที่คณะกรรมการบริหาร
พรรคกำหนด

2.5.6 สวัสดิการพรรค มีหน้าที่ในการดำเนินการด้านสวัสดิการของสมาชิกพรรค

2.5.7 กรรมการอื่น มีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการบริหารพรรคมอบหมาย
สรุปแล้วหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองขึ้น
นั้นคือ พรรคประชาธิปัตย์นั่นเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยที่มี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และปฏิบัติตามเสียงข้างมากของประชาชน

นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายที่จะร่วมมือประสานงานกับองค์กรทุกองค์กร เพื่อความร่วมมือในการดำเนินงานการบริหาร เพื่อการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อความผาสุกของประชากรในประเทศสืบต่อไป

การที่จะนำไปสู่จุดหมายอันปกการดังกล่าว พรรคประชาธิปัตย์มีแนวทางในการปฏิบัติในรายละเอียดดังนี้

3.1 นโยบายด้านการเมืองการปกครอง¹

3.1.1 พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนร่วมในวิถีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยกระจายอำนาจในการบริหารไปสู่ท้องถิ่น และจัดให้ประชาชนเข้าถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคโดยสะดวกและใกล้ชิด ดังนั้นพรรคจึงมีแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3ก. วิธิดำเนินงานของพรรคที่มีนโยบายดังนี้

ก. ดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยการให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ส่วนประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นประธานรัฐสภา และวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่เพียงกึ่งกรรมาธิการและยับยั้งเท่านั้น

ข. ส่งเสริมองค์กรรัฐสภาในการที่จะควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาล และสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับเรื่องราวในรัฐสภา

¹ "พรรคประชาธิปัตย์ สืบทอดประเพณีอันดีงาม สร้างสรรค์คุณภาพใหม่เพื่อประชาชน"

ค. จะเร่งรัดการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล สภาตำบล และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองท้องถิ่น ในระยะ 5 ปีแรกนั้น จะให้ประชาชนเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรงในจังหวัดเป็นเมืองหลักที่มีความพร้อม และเหมาะสมในทุกภาคของประเทศ เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และภูเก็ต ²

ง. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น และเร่งรัดการจัดการให้ท้องถิ่นได้รับการแบ่งสรรประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น โดยจะให้รายได้ที่เก็บได้ในท้องถิ่น ตกเป็นของท้องถิ่นนั้นในอัตราที่เหมาะสม

จ. สนับสนุนให้มีการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเป็นเทอม ๆ ละ 5 ปี ทั้งเพิ่มเติมรายได้ สวัสดิการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลให้เหมาะสม โดยกำนันจะได้ค่าตอบแทนในอัตราเดียวกับข้าราชการระดับปริญญาตรี ส่วนตำแหน่งอื่นก็ให้ได้ในอัตราที่ลดหลั่นกันลงมา

ฉ. ปฏิรูปการบริหารงานของรัฐ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการบริหารงาน โดยการเร่งรัดพัฒนาบุคลากร องค์กร กฎและระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานราชการ ตลอดจนการกระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปสู่ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นโดยตรง

ช. มีการป้องกันการฉ้อราษฎร์บังหลวง และปราบปรามการทุจริต ทั้งในหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจอย่างจริงจัง

ซ. ทางพรรคจะสอดส่องดูแลในการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมโดยข้าราชการและพนักงานของรัฐ เพื่อปกป้องสิทธิอันชอบธรรมของประชาชน

ฅ. ให้มีการจัดตั้งศาลปกครองเพื่อเป็นสถาบันให้ประชาชนพึ่งพิงได้ในกรณีที่มีการใช้อำนาจเกินของราชการและพนักงานของรัฐ

² กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518.) หน้า 51-53

3.2 นโยบายด้านต่างประเทศ

พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายยึดมั่นที่จะเป็นมิตรกับทุกประเทศที่เป็นมิตรกับประเทศไทย ไม่คุกคามเบียดเบียนประเทศใด ๆ ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะอาศัยวิถีทางการทูตสนับสนุนนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายดังกล่าว พรรคประชาธิปัตย์ดำเนินรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ส่งเสริมการพัฒนาด้านการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยการขยายตลาดในต่างประเทศและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสม พรรคจะส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างนักวิชาการในด้านการตลาดต่างประเทศ ทั่วโลกของรัฐและกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลที่รวดเร็วและทันสมัยเพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรมากขึ้น

3.2.2 ส่งเสริมด้านการค้าและบริการกับต่างประเทศ เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นโดยคงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนไว้ และเพิ่มความร่วมมือกับนักวิชาการในการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ทันสมัยมาบริการให้แก่เกษตรกรเพื่อประโยชน์ในการแข่งขันกับต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (เน้นใครได้ข้อมูลที่ดีกว่า เร็วกว่า จะเป็นเจ้าโลกในยุคทศจักรทางเศรษฐกิจ)³

3.2.3 มีนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ โดยคำนึงถึงอำนาจอธิปไตย ความมั่นคงของชาติและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญในเรื่องที่จะปกป้องเพิ่มพูนผลประโยชน์ของชาติ กระทำโดยการปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงและสนธิสัญญาที่เสียเปรียบกับต่างประเทศ ตลอดจนการใช้น่านน้ำระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ชาวประมงและการสัญจร (ในทุกวันนี้ชาวประมงไทยประสบปัญหามาก พรรคก็ได้มีการดำเนินการอบรมชาวประมงมิให้ละเมิดน่านน้ำของประเทศอื่น

³ "นโยบายพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์. 2535

และจะบอกเพื่อนบ้านที่ขอบจับเรือประมงไทยให้ทราบว่าเรือไทยมีสิทธิผ่านน่านน้ำเศรษฐกิจตามกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากนี้จะมีการประสานงานกับกองทัพไทยให้ร่วมมือรักษาสันติอันชอบธรรมให้แก่ประชาชนด้วย) ⁴

3.2.4 ส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศ โดยการพัฒนาบุคลากรทางการทูต และจะสนับสนุนให้คนไทยมีความรู้ความสามารถเข้าไปดำรงตำแหน่งในระดับบริหารในองค์กรระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ตามหลักความเสมอภาคและสิทธิอันชอบธรรม (ทุกวันนี้รัฐบาลไทยไม่สนับสนุนคนไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้คนชาติอื่นเข้าไปเป็นตัวแทนมาก) ⁵

3.2.5 ส่งเสริมให้มีสัมพันธภาพกับประเทศต่าง ๆ โดยใช้การทูตและส่งเสริมให้นักการทูตไทยเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาต่างประเทศให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งชาติ ทั้งนี้โดยมีผลประโยชน์และจุดเน้นในเป้าหมายที่แตกต่างกัน ⁶ คือ

ก. เน้นการสร้างมิตรภาพและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อประเทศไทยจะได้มีสันติภาพในระยะยาว

ข. สำหรับประเทศอาเซียน พรรคจะส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันมากขึ้นในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความมั่นคง พรรคจะส่งเสริมให้ยกเลิกพรมแดนการค้าให้เร็วที่สุดเท่าที่ประเทศต่าง ๆ จะปรองดองกันได้ และจะส่งเสริมให้เอเชียอาคเนย์เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

ค. สำหรับกลุ่มประเทศอินโดจีนและพม่า พรรคจะส่งเสริมให้ประเทศ

⁴ "นโยบายพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ 2535.

ฉบับที่ 1 : 21 ; 3 ธันวาคม 2535

⁵ สมพงษ์ เกษมสิน. การปกครองของไทย. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515.) หน้า 27

⁶ "ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2530" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ฉบับที่ 1 : 15-20 ; 3 ธันวาคม 2532

กัมพูชา ลาว เวียดนาม และพม่าเป็นเอกราชและได้มีโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจแบบมีประโยชน์ซึ่งกันและกันกับประเทศไทย

ง. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศที่มีการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพของโลก และเพื่อประโยชน์ของไทยในด้านการค้า การลงทุนและการรับถ่ายทอดเทคโนโลยี

จ. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อที่จะขยายฐานอำนาจของประเทศให้กว้างขวางออกไป และเพื่อยกระดับการครองชีพของประชาชน อันเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ และเทคโนโลยี

ฉ. ส่งเสริมสันติภาพของโลกบนหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ช. คัดค้านแรงงานไทยในต่างแดนให้มีชีวิตที่สุขสบายโดยให้คนงานไทยได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากประเทศเจ้าภาพ

ซ. ให้ความสนใจในการลดจำนวนผู้ลี้ภัยโดยมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาขึ้นในประเทศเวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า และจะหาทางจัดส่งผู้ลี้ภัยกลับถิ่นฐานเดิม หรือส่งไปยังประเทศที่สาม

3.3 นโยบายด้านการศึกษา

3.3.1 ปรัชญา (หลักการ)

พรรคประชาธิปัตย์ได้ตระหนักดีว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยล้วนแต่มีสาเหตุอันเกิดจากสภาพพื้นฐานทางการศึกษาของประชากรเป็นสำคัญ⁷ ความเจริญก้าวหน้าของ

⁷ "จากสนามน้ำเน่า ถึงสนามเมืองกรุง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 (ฉบับที่ 45) : 17 ; 12-18 เมษายน 2535

ประเทศจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐสามารถวางแผนจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

พรรคประชาธิปัตย์ มีความเชื่อว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อเอกราชอธิปไตยและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรอย่างต่อเนื่องจริงจังเป็นลำดับแรกในกิจการรัฐบาล^๘

3.3.2 วิธีการดำเนินงาน

โดยนัยดังกล่าวข้างต้น พรรคประชาธิปัตย์จึงกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติดังต่อไปนี้^๙

- ก. เริ่มพัฒนาโครงสร้าง ระบบบริหารการศึกษาให้เกิดเอกภาพอย่างแท้จริง ส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางออกไปสู่ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ต้องเร่งปรับปรุงการจัดทรัพยากรทางการศึกษาและระดมบุคลากรทางการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการบริหาร และจัดการอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
- ข. เร่งปรับปรุงการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามแผนงานโครงการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายโดยอาศัยผลการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งการกำหนดมาตรการในการตรวจสอบ ติดตามผล ประเมินผล เพื่อกระตุ้นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักการที่สอดคล้องกับการบริหารบุคคลในระบบคุณภาพ
- ค. เร่งขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคด้วยการปรับปรุงสถานการศึกษาให้ออกไปทุกภูมิภาค มุ่งเน้นขยายการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา

^๘ "จากสนามน้ำเน่าถึงสนามเมืองกรุง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 (ฉบับที่ 45) : 16 ; 12-18 เมษายน 2535

^๙ ม.ร.ว.พศุภทิศาณ ชุ่มพล. ระบบการเมืองความรู้อันรุ่งเรือง. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,) 2530. หน้า 208

และมีมัธยมศึกษาตอนต้นให้เป็นการศึกษาพื้นฐานของประชาชนในระยะเริ่มแรก และกำหนดแผนการศึกษาภาคบังคับให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระยะต่อไป รวมถึงการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีเสรีภาพในการบริหารองค์กรนอกจากนั้นจะกำหนดมาตรการในการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค ทุกกลุ่มและทุกชนชั้นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ง. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระมุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ประยุกต์ มีทักษะในด้านภาษา ทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเร่งพัฒนาการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศไทยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จ. เร่งวางแผนพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นความรู้ความสามารถ คุณธรรม ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างจริงจังรวมทั้งการกำหนดมาตรการที่จะยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูควบคู่ไปกับสวัสดิการ และค่าตอบแทนเพื่อประกอบวิชาชีพดำรงตนและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจในสภาพสังคมในปัจจุบัน

ฉ. เร่งปลูกฝังจิตสำนึกของเด็ก เยาวชน ประชาชนให้เกิดความรักถิ่นกำเนิดของตนเอง รวมทั้งเร่งสนับสนุนจัดการศึกษาเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนเร่งให้การศึกษากับประชาชนโดยผ่านทางสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อทุกชนิดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ช. เร่งรณรงค์ให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนเห็นคุณค่าความดีงามของหลักธรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง ฟื้นฟู เผยแพร่ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงให้เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ ¹⁰

¹⁰ ศรณรงค์ ปิยะกาญจน์. 52 ปีของประชาธิปไตย. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2528.) หน้า 18

ช. เร่งรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตนในด้านระเบียบวินัย ชัยชนะ การประหยัด และพึ่งตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สนับสนุนให้เด็กสนใจด้านกีฬา โดยกำหนดให้เกิดความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น ๆ

ฉ. เร่งปลูกฝังเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ทั้งบทบาทของผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนมีความสำนึกที่จะร่วมกันปกป้องและพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย

ญ. เร่งพัฒนาข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลป วัฒนธรรมไทย สุขภาพอนามัย โภชนาการ การพัฒนาอาชีพหรือการสร้างอาชีพใหม่ ตลอดจน เพื่อหาความรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นระบบนำไปสู่การวางแผนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ

3.4 นโยบายด้านสังคม

3.4.1 หลักการในการบริหารและพัฒนาประเทศ

ก. เชื่อมมั่นในศักยภาพของประชาชน ในฐานะที่ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

ข. กระจายอำนาจการปกครองและการบริหารประเทศสู่ประชาชนให้มากที่สุด โดยรัฐและกลไกของราชการ เป็นเพียงผู้สนับสนุนและชี้แนะทั้งนี้จะต้องอาศัยระบบราชการที่กระตือรือร้นและมีประสิทธิภาพ

ค. ส่งเสริมและพัฒนาาระบบการเมืองให้มั่นคง พรรคการเมืองและกลุ่มพลัง ต้องทำหน้าที่อย่างมีคุณภาพในการให้ข้อ เสนอแนะติดตามและกำกับวงการบริหารประเทศ

การพัฒนาาระบบการเมืองของประเทศให้มั่นคง จุดสำคัญหลักอยู่ที่การพัฒนาพรรคการเมืองให้มีคุณภาพและมีนโยบายในการพัฒนาสังคมที่ชัดเจนโดยพรรคการเมืองจะต้องทำหน้าที่ติดตามผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นจริง บทบาทของพรรคการเมืองใน

อนาคต จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการนำพาประเทศให้ไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาของคนในชาติ เนื่องจากการเมืองเปรียบเสมือนกฎเหล็กที่จะไขไปสู่การมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งทางค้ำน เศรษฐกิจและสังคม ¹¹

3.4.2 วิธีการดำเนินงาน

การที่จะสร้างภาพเกี่ยวกับนโยบายสังคมให้ชัดเจนได้นั้นจำเป็นต้องทำการศึกษาทำความเข้าใจให้กับประชาชนทราบใน 3 ประเด็นด้วยกันก็คือ ภาพของสังคมที่พึงปรารถนา แนวทางที่จะนำไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา นโยบายและมาตรการเฉพาะ เรื่องที่เจาะจงและชัดเจน ภาพต่าง ๆ ที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นเพียงแคว้นมุมมองหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดรูปธรรมในนโยบายสังคมของพรรคการเมืองที่มีความปรารถนาที่จะสร้างสรรค์สังคมไทยให้ไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุข โดยคาดว่ามุมมองหลักคงไม่แตกต่างจากที่พรรคฯ มีอยู่เดิมเพียงแต่วิธีการนำเสนอให้ละเอียดและเห็นเป็นรูปธรรม จะช่วยให้ประชาชนตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองที่ตนต้องการเข้าเป็นตัวแทนของตนได้อย่างมั่นใจขึ้น

ก. ภาพของสังคมที่พึงปรารถนา

เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของคนในการพัฒนาตนเองและสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้อย่างเต็มที่ แต่เป็นระบบที่ทุกคนต้องจ่ายในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยราคาที่ยุติธรรม นั่นคือประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการเลือกวิถีชีวิตได้ด้วยตนเอง อีกทั้งสังคมจะต้องมีทางให้กับผู้คอยโอกาสเลือกที่จะอยู่ในสังคมได้ และที่สำคัญคือสังคมนั้นจะต้องเน้นการพัฒนาที่จะไม่ส่งผลเสียให้ลูกหลาน นอกจากนั้นยังต้องมีกลไกคอยควบคุมเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นในระหว่าง คน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ข. แนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา

¹¹ "โครงสร้างทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์. ฉบับที่ 1 : 10-13 ; 15 พฤษภาคม 2535

แนวทางที่จะนำไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาได้นั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อในศักยภาพของประชาชน นั่นคือ พรรคการเมืองต้องสร้างกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และเลือกอนาคตของตนเองหรือชุมชนของตนเองได้ ซึ่งจะประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 3 แนวทางคือ

1. การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นคนเป็นหลัก

เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมา ส่วนมากจะเน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่ประชาชนจะได้รับจากการเจริญเติบโตนั้น ตัวอย่างเช่น เน้นการผลิตสัตว์เศรษฐกิจที่ให้ผลทางด้านอาหารกับประชาชนมากกว่าเน้นรายได้หรือการลงทุนจากต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อคนไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงคุณภาพของแรงงานและส่งเสริมให้แรงงานได้รับผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม นั่นคือการพัฒนาควรเน้นที่คนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นทางเศรษฐกิจ¹²

2. การทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ และความเป็นธรรมในสังคม

แนวความคิดที่ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตมาก ๆ จะทำให้แก้ไขปัญหาค่าความยากจนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่เท่าที่ผ่านมาไม่ได้เป็นไปตามนั้น ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยยิ่งห่างกันสูงขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้เกิดการกระจายรายได้มากกว่าเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

3. การกระจายอำนาจการบริหารและการปกครอง

การที่จะทำให้ประชาชนมีสิทธิและมีเสียงในการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจจากรัฐไปสู่ประชาชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้บทบาทแก่องค์กรชาวบ้านมากขึ้นในการบริหารจัดการภายในชุมชนของตนเองหรือการลดบทบาทของรัฐให้น้อยลง เพื่อประชาชนจะได้มีอำนาจในการปกครองตนเองมากขึ้น

¹² "การสร้างภาพของพรรคการเมือง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 (ฉบับที่ 43) : 15-16 ; 29-4 มกราคม 2535

สรุปแล้วยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การเน้นพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ และพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตขึ้น และแนวทางที่จะไปถึงสิ่งดังกล่าวมานี้จำเป็นต้องให้มีการกระจายอำนาจการบริหารประเทศและการปกครองอีกทั้งมีการปฏิรูประบบราชการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ค. นโยบายและมาตรการเฉพาะเรื่องที่เจาะจงและชัดเจน

1. การปกครอง

- (1) เรื่องกระจายอำนาจและการตัดสินใจ ตลอดจนความรับผิดชอบสู่จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยโดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นขั้นตอนตามความเหมาะสมโดยเร็ว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น และรับผิดชอบในความสำเร็จและความล้มเหลวของท้องถิ่นของตน ทั้งนี้อาจมีวิธีการเช่น การคัดเลือก
- (2) ฐานที่ทางราชการใช้เป็นองค์กรในการตัดสินใจพัฒนาและการจัดสรรงบประมาณไปสู่ท้องถิ่นควรเปลี่ยนจากฐาน "สภาตำบล" มาเป็นฐานประจำที่ "หมู่บ้าน"
- (3) ควรเพิ่มอำนาจให้กับหมู่บ้านในการบริหารและปกครองตนเอง เช่นการคืนเงินภาษีบางส่วนให้กับหมู่บ้านเพื่อใช้สำหรับบริหารจัดการและดูแลทรัพยากรในชุมชน เช่น ป่าชุมชนโดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน
- (4) ให้อำนาจเขตเลือกตั้งมากกว่าการแค่เป็นที่ไปลงคะแนนเสียง และให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันต่อการติดตามทั้งทางตรงและทางอ้อมว่า ผู้แทนในเขตที่ตนเลือกตั้งได้กระทำสิ่งอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน
- (5) การปฏิรูประบบราชการโดยการกระจายอำนาจการบริหารและการปกครองไปสู่ประชาชนนั้นจำเป็นต้องปฏิรูประบบราชการโดยกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมาตรการที่อาจกระทำมีดังนี้¹³

¹³ "นโยบายพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ 2535
ฉบับที่ 1 : 20-21 ; 3 ธันวาคม 2535

2. สวัสดิการสังคม

ในขณะที่รัฐได้ประกาศใช้กฎหมายประกันสังคม ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับแรงงาน รัฐก็จำเป็นต้องมีกฎหมายสวัสดิการสังคมเพื่อเป็นฐานรองรับคนยากจนในชนบทและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งในเรื่องนี้พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายและมาตรการดังนี้คือ

1. ผลักดันให้เกิดกฎหมายสวัสดิการสังคมขึ้นและติดตามผลการดำเนินงาน
2. กระจายบทบาทหน้าที่ และกองทุนในเรื่องสวัสดิการสังคมให้ลงไปสู่ท้องถิ่นและให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นผู้ดำเนินงานโดย
  - ก. ระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและเอกชน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยฉุกเฉิน เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น
  - ข. ควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งให้กับหมู่บ้าน เพื่อให้พวกเขาสามารถดูแลตนเองได้ และตัดสินใจด้วยตนเอง
3. รัฐต้องยอมรับบทบาทของเอกชนว่าเป็นส่วนหนึ่งในการแบ่งเบาภาระของรัฐ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมองค์กรเอกชน ดังนี้
  - (1) ให้องค์กรเอกชนดูแลกันเอง ราชการเป็นเพียงผู้สนับสนุนและเป็นผู้ประเมินผลเท่านั้น
  - (2) กำหนดนโยบายและออกกฎหมายเพื่อให้องค์กรเอกชนดำเนินงานได้โดยสะดวก และต่อเนื่อง
  - (3) ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณ
  - (4) ให้องค์กรเอกชนมีผู้แทนเข้าร่วมกำหนดนโยบายพัฒนาสังคมในสัดส่วนที่เหมาะสม

สรุปแล้วพรรคประชาธิปัตย์มีความรู้สึกที่ต้องการให้สวัสดิการและความมั่นคงเพียงพอแก่ประชาชน มิได้เฉพาะผู้ที่รับราชการเท่านั้น แต่รวมถึงเอกชนและพลเมืองทุกคนที่มีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญ ให้แก่ประเทศ ดังนั้นจึงมีอุดมการณ์ที่จะจัดระบบการประกันสังคมและให้สวัสดิการแก่บุคคลเหล่านี้โดยมิให้ถูกทอดทิ้งในวัยชราหรือทุพพลภาพ ทั้งนี้ให้สวัสดิการและความมั่นคงอันสมควรแก่ครอบครัวของบุคคลดังกล่าว

ทำให้บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ โดยรวมกันมักต้องเล่นบทบาทกระทั่งกับอำนาจทางการเมือง ทหาร อำนาจการปกครอง และท่าทีที่ไม่เป็นประชาธิปไตยทุกกระบวนการ

ประชาธิปัตย์เป็นเสมือนแหล่งส่งผลิตนักการเมืองฝีปากเอกที่กระจัดกระจายไปอยู่พรรคอื่น ๆ เกือบจะแทบทุกพรรคการเมืองในประเทศไทย แต่ในระยะหลัง ๆ บทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ก็ได้เริ่มลดน้อยถอยลงตามลำดับ เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ แต่จากกรณีที่สำคัญคือ เมื่อคนหนุ่มภายในพรรคประชาธิปัตย์ได้เริ่มที่จะมีตำแหน่งระดับสูงขึ้นภายในพรรคประชาธิปัตย์ และจุดสำคัญที่สุดที่เป็นสาเหตุทำให้พรรคประชาธิปัตย์ลดความรือแรงทางการเมืองมากที่สุดก็คือ "เกิดสัมพันธภาพทางการเมืองกันขึ้น" ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับนายทหาร ชื่อ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์²

พรรคประชาธิปัตย์ได้มีความใกล้ชิดและเกิดสัมพันธภาพทางการเมืองในฐานะพรรคร่วมรัฐบาลกับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มาตลอดรวมประมาณ 8 ปี ที่นายพลผู้นี้ได้ครองอำนาจในคณะรัฐบาล คนหนุ่ม ๆ ในพรรคจำนวนไม่น้อยที่มีตำแหน่งสำคัญในคณะรัฐบาลนับตั้งแต่ระดับเลขาธิการรัฐมนตรีไปจนกระทั่งถึงตำแหน่งรัฐมนตรี หรือตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี การที่เข้ามาคลุกคลีกับอำนาจของรัฐในระยะยาวนั้น จะทำให้กระบวนการทางความคิดของศิษย์แมนในพรรคเริ่มที่จะเปลี่ยนไป บรรดาผู้ที่มองพรรคประชาธิปัตย์ในแง่บวกได้เรียกความเปลี่ยนแปลงในแหล่งนี้ว่า "วุฒิภาวะทางการเมือง" ที่สูงขึ้นของพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนผู้ที่มองในแง่ลบจะใช้คำว่า "เปลี่ยนสีแปรธาตุ"

4.2 บทบาทของ ชวน หลีกภัย

บทบาทของชวน หลีกภัย แทบจะกล่าวได้ว่าเป็นภาพสำคัญของกระบวนการความเปลี่ยนแปลงในพรรคประชาธิปัตย์ได้ดีที่สุด เขาเป็นคนหนุ่มที่ได้มีชื่อว่า มีฝีปากในการพูดจาปราศรัย

² "กลียุคพรรครัฐบาล" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 39 (ฉบับที่ 1) : 8-9 ; 5

ชนิดมีวางอันดับหนึ่งในทางการเมือง ชวน หลีกภัย ได้ก้าวเข้ามาอย่างช้า ๆ จากการเป็น ส.ส.หนุ่มในจังหวัดตรัง^๓ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกก็ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนท่วมท้นและไม่เคยที่จะสอตกแม้แต่สมัยเดียว การวางตัวของชวน หลีกภัย นั้นแทบจะเรียกได้ว่าเขาประสบความสำเร็จในด้านภาพพจน์ทางการเมืองมาโดยตลอดไม่เคยมีกลิ่นคอร์รัปชันติดตัว มีแต่ภาพแห่งความซื่อสัตย์ ความสมถะ สุขุม และลุ่มลึก มันเป็นภาพที่เจิดจรัสเหมือนเป็นภาพของพรรคประชาธิปัตย์ในสายตา ภาพรวมของพรรคเริ่มหดตัวลงทีละเล็กละน้อย แต่ก็มีคามเข้มข้นในองค์กรภายในมากขึ้น จนกระทั่งระยะที่ สนั่น ขจรประศาสน์ เข้ามารับตำแหน่งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์เริ่มมีภาพที่หือหาวมากขึ้นพร้อม ๆ กับชื่อเสียงของพลตรีสนั่นที่ตกลงไปในฐานะของ "ตัวบุคคล" แต่ไม่ใช่เป็นภาพทั้งหมดของพรรคประชาธิปัตย์

ตลอดเวลาที่พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะรัฐบาลและ ชวน หลีกภัย มีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ความคมคายของชวน หลีกภัย ลดลงในขณะที่ตำแหน่งในรัฐบาลของเขาสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์ที่ดื่กริแห่งความร้อนแรงทั่วทั้งพรรคแทบจะไม่มี แต่ประชาธิปัตย์มีสภาพเป็นพรรคร่วมรัฐบาลมากกว่าที่คนจะจำบทบาทของการเป็นพรรคฝ่ายค้านได้อีก

4.3 ท่าทีของพรรคประชาธิปัตย์หลังรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534

ประชาธิปัตย์เคยได้ชื่อว่าเป็นพรรคที่ชอบ "จวกทหาร" * แต่ในระยะที่พรรคประชาธิปัตย์ร่วมรัฐบาลกับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แทบจะไม่มีการจวกทหารจากพรรคประชาธิปัตย์แม้แต่ในโอกาส "จวกทหาร" เริ่มมีประปรายในยุคที่รัฐบาลที่มีประชาธิปัตย์ร่วมด้วยเผชิญหน้ากับอำนาจทางทหารของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และในระยะหลังก็พลเอกสุนทร คงสมพงษ์

^๓ "รายงานวิเคราะห์ตัวแปรทางการเมือง" ใน ข่าวพิเศษ ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) : 22-25 ; 29 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2534

* คำว่า "จวกทหาร" หมายถึง การเล่นงานทหาร

ภายหลังการรัฐประหาร หลายฝ่ายคาดว่านักพูดมีปากกล้าอย่าง สัมพันธ์ ทองสมัคร ส.ส. นครศรีธรรมราช, สุรินทร์ พิศสุวรรณ ส.ส. นครศรีธรรมราช หรือ ไตรรงค์ สุวรรณศิริ ส.ส. สงขลาหรือแม้กระทั่ง ชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรค จะต้องตอบโต้บทบาทของ รสช. หรือของทหาร ไม่แพ้กับคนอย่าง ปิยะพันธุ์ วัชรารักษ์ ส.ส. ศรีสะเกษ หรือจาตุรนต์ ฉายแสง ส.ส. ฉะเชิงเทรา หรือ จิตุรงค์ คชสิทธิ์ ส.ส. ชุมพร แต่ปรากฏว่า "นักจวกทหาร" ของประชาธิปไตยกลับตามกันแทบทั้งหมด ทั้งบทบาทด้านทหารให้บรรดา ส.ส. พรรคชาติไทยบ้างหรือพรรคเอกภาพบ้าง เป็นฝ่ายเปิดเกม

ท่าที่เช่นนี้เกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีภาพประชาธิปไตยในอดีตเหลืออยู่แม้แต่น้อย ... บางคนอาจจะคิดว่าเป็น "ความกลัว" แต่นักการเมืองที่เคยอยู่ค่ายประชาธิปไตยมาก่อนไม่เชื่อว่าเป็นเช่นนั้น พวกเขาเชื่อว่าประชาธิปไตยกำลังเล่นบทบาทที่ชาญฉลาดที่สุด เพราะหน้าที่ในการด้านทหารหรือด้านเผด็จการไม่ได้เป็นหน้าที่ของพรรคประชาธิปไตยอีกต่อไปแล้ว เข้มมุ่นของพรรคประชาธิปไตยอยู่ที่การรักษาเสียง ส.ส. ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปให้ได้มากที่สุดลดความเป็นศัตรูทางการเมืองกับใคร ๆ ก็ตามให้น้อยที่สุด บทบาทการเป็นรัฐบาลมาเป็นระยะเวลาชวาวนานอาจจะทำให้ประชาธิปไตยไม่ต้องการกลับไปเป็นฝ่ายค้านอีกต่อไป

"ประชาธิปไตยยังค้างอยู่ ... และก็ค้าง ๆ ... แต่พวกเขาจะค้างก็ต่อเมื่อสิ่งที่เขาค้ำประกันประโยชน์ให้กับเขา ... ถ้าหากไม่เป็นประโยชน์พวกเขาจะเก็บตัวเงียบ เขาเล่นเป็นและรู้รักษาตัวรอดดีที่สุดในเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอีกหลายพรรค"⁴ อดีต สมาชิกพรรคประชาธิปไตยวิจารณ์

นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ถูกอาัยคตทรัพย์รวม 3 คน คือ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ไตรรงค์ สุวรรณศิริ และประจวบ ไชยสาส์น แต่นั่นไม่น่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ประชาธิปไตยเงียบกริบถึงขนาดนั้น ชวน หลีกภัย ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนภายหลังการรัฐประหารได้ไม่นานนักว่า

⁴ "ประชาธิปไตยค้างไม่เป็น" ใน ข่าวพิเศษ ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) : 23 ; 29

สิ่งที่เขาเห็นด้วยกับการกระทำของ รสช. ก็คือ "การกำจัดการซื้อเสียง" น้ำเสียงของ ชวน หลีกภัย ไม่ได้เกี่ยวพันกับสถานการณ์ทางเรื่องเผด็จการหรือประชาธิปไตยแม้แต่เนื้อ ชวนกำลังพูดถึงสิ่งที่เขาได้พูดมาโดยตลอดตั้งแต่สนามเลือกตั้งที่จังหวัดศรีสะเกษ ถูกวิจารณ์ว่าเต็มไปด้วย "การทุ่มเงิน" นับตั้งแต่ยุครัฐบาล มาจนถึงยุคของ พิชัย รั้งรัฐธรรมนูญ อติ ส.ส.ศรีสะเกษ

ดูเหมือนว่าสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ทางการเมืองโดยรวมมากนัก พวกเขาเงิบหายไปสู่ "พื้นที่เลือกตั้ง" ของเขาเป็นหลัก ให้ความสำคัญของการดำเนินเผด็จการตกอยู่กับนักการเมืองที่ยังไม่เรียนรู้ "รัฐรักษาตัวรอด" คนอื่น ๆ ไปแทน

4.4 บทบาททางการเมืองระหว่างพรรคความหวังใหม่กับพรรคประชาธิปัตย์

ในระหว่างที่พรรคความหวังใหม่ของอดีตนายทหารอย่างพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ กลายเป็นตัวชูโรงในการ "เร่งการเลือกตั้ง" และเล่นบท "นักประชาธิปไตย" สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์จำนวนไม่น้อยในภาคใต้กำลังวิจารณ์กันถึงคู่ต่อสู้สำหรับในภาคใต้ ฐานการเมืองของประชาธิปัตย์ คู่ต่อสู้ของประชาธิปัตย์คือ "พรรคความหวังใหม่" ที่วางชนพลคนสำคัญคือ วีระ มุสิกพงษ์ เอาไว้เป็นหัวหน้า วีระ มุสิกพงษ์ ที่เคยเป็นถึงเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์และมีบารมีทางการเมืองในภาคใต้น่าสนใจพอสมควร ขณะที่ความหวังใหม่ชนกับสามัคคีธรรมหรือความหวังใหม่ชนกับ รสช. วิถีเล่นที่ "เป็น" ที่สุดก็น่าจะเป็นอย่างที่ประชาธิปัตย์กำลังกระทำอยู่ นั่นก็คือ "เงิบ" แต่เชื่อแน่ว่าหากมีการปราศรัยเมื่อไหร่ คนที่เงิบ ๆ อย่าง สัมพันธ์ ทองสมัคร สุกพิตรา มาศดิตถ์ บัญญัติ บรรทัดฐาน หรือสุเทพ เทือกสุบรรณ จะกลายเป็นนักเชือดเฉือนที่คมกริบคืนชีพขึ้นมาอีกครั้ง และแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่ามีคิโบนของประชาธิปัตย์จะต้องปะทะกับมีพทของพรรคความหวังใหม่เป็นมวยหลัก

ในเขตภาคอีสานก็เช่นกัน ฐานประชาธิปัตย์ทางด้านอีสานจะต้องเผชิญหน้ากับพรรคความหวังใหม่ ดังนั้นบทบาทภายหลังการรัฐประหารของพรรคประชาธิปัตย์จึงคล้ายกับหลุดออกจากการเมืองไปในขณะที่ความหวังใหม่ต้องเสียดสีกับอำนาจอื่น ๆ อย่างเต็มที่

ถ้าไม่ได้ด้วยมนตรีก็ต้องด้วยราชา" ดังนั้นเหตุการณ์การเลือกตั้งที่เบี่ยงเบนแบบไทยจึงเกิดขึ้นอยู่บ่อย ๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4.5.1 การใช้อิทธิพลจากราชการ

สำหรับการใช้อิทธิพลของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาลนั้นโดยทั่วไปมักจะได้เปรียบกว่าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เพราะข้าราชการฝ่ายปกครองและตำรวจ ตลอดจนข้าราชการ ประชาชนอื่น ๆ มักเต็มใจให้การสนับสนุนมากกว่าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จึงทำให้ผู้สมัครของพรรครัฐบาลมีความได้เปรียบมากกว่าผู้สมัครของพรรคฝ่ายค้าน

ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีอิทธิพลบางคนได้ใช้เงิน "ซื้อกรรมการ" เพื่อให้ได้ชัยชนะ" วิธีการ "ซื้อกรรมการ" นั้นเป็นพฤติกรรมการเลือกตั้งที่ใช้ได้ผลในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะกลวิธีนี้เป็น การปูพื้นฐานให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวหน้าของตนสามารถใช้อิทธิพลด้วยวิธีการทุจริตการเลือกตั้งต่าง ๆ อาทิ การ "เว็สน์เท็สน" ลงคะแนนเสียง "ปลอม" "ไผ่ไฟ" "บัตรผี" "บัตรเหลือง" และวิธีการใช้กลโกงต่าง ๆ ก็อาจสามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย เพราะกรรมการซึ่งถูก "ซื้อตัว" ไปย่อมจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาที่ใกล้ ๆ จะปิดเวลาดลงคะแนนเสียง ประมาณตั้งแต่บ่าย 2 โมงขึ้นไป "เว็สน์เท็สน" หมายความว่าถึงการที่บุคคลไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหลายครั้ง บุคคลเหล่านี้เป็นผู้รับจ้างให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเอง และผู้อื่นโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมายหลายครั้ง โดยอาจใช้หลักฐานในการแสดงตัวเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งปลอมเพื่อผลประโยชน์อันมิชอบของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนไหนคนใดโดยเฉพาะไม่ว่าบุคคลนั้นจะได้รับค่าจ้างหรือผลประโยชน์หรือไม่ก็ตาม

"ปลอม" หมายความว่าถึงการที่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่มักเป็นผู้รับจ้างผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองโดยมิชอบให้ไปแสดงตนว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในนามของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นแล้วใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น

"ไผ่ไฟ" หมายความว่าถึงการใช้บัตรเลือกตั้งปลอม หรือบัตรเลือกตั้งที่มีการ

กาเครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกหน่วยเลือกตั้งโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้วนำไปใส่
ร่วมกับบัตรเลือกตั้งที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้วในหีบบัตรเลือกตั้ง

"บัตรผี" หมายความว่าบัตรเลือกตั้งซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้อื่นสามารถนำ
ออกจากหน่วยเลือกตั้งได้ก่อนเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนวิธีการที่จะได้มาซึ่ง "บัตรผี"
นั้นอาจจะเป็นการกระทำปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง โดยการรู้เห็นเป็นใจกับกรรมการตรวจคะแนน

"บัตรเหลือง" หมายความว่าบัตรประจำตัวชั่วคราวซึ่งนายอำเภอออกให้เพื่อ
ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย โดยสามารถนำไปใช้แสดงตนแทนบัตรประชาชนใน
การออกเสียงเลือกตั้งได้ "บัตรเหลือง" นี้สามารถใช้ในการโงงการเลือกตั้งได้ง่าย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการ "เวียนเทียน" การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหลาย ๆ ครั้ง เพราะบัตรแทนนี้
ไม่มีรูปถ่ายซึ่งสามารถไปแอบแสดงตัวได้โดยง่าย การใช้กลวิธีโงงการเลือกตั้งแบบนี้มักจะกระทำ
ในการย้ายคนเข้าไปในเขตเลือกตั้งล่วงหน้า และบุคคลเหล่านี้มักจะใช้ "บัตรเหลือง" ในการ
ไปแสดงตนใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งการใช้วิธีการ "เวียนเทียน" ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

4.5.2 กลวิธีการทำลายคู่แข่ง

พฤติกรรมเบี่ยงเบนการออกเสียงเลือกตั้งที่นิยมใช้กันในการหาเสียงเลือกตั้ง
ในประเทศไทยอีกวิธีหนึ่งคือ การทำลายผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นคู่แข่ง นับตั้งแต่การจัดหา
"มือปืนรับจ้าง" เพื่อฆ่าหวัคะแนนของฝ่ายตรงข้าม การฉกฉวยหาเสียงของฝ่ายตรงข้าม
การปะทะเปิดในการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของฝ่ายตรงข้าม การขุดคุ้ยประวัติคู่ต่อสู้มาประจาน
ในความชั่วร้ายเพื่อให้คนเกลียดชังไม่ว่าจะเป็นเท็จหรือจริงก็ตาม แต่วิธีการที่เป็นอันตรายเป็น
อย่างยิ่งก็คือ การฆ่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง⁷ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนน
นิยมมากถูกฆ่าตายลงไปแล้วจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมดโอกาส จึงพยายามทำลายชีวิตคู่ต่อสู้เพื่อ
ให้พ้นเส้นทางของตนเอง

การโจมตีเพื่อทำลายผู้สมัครรับเลือกตั้งที่นิยมกันมากก็คือ การกล่าวหาว่า

⁷ ค. หน้า 64

ผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งคนใดที่ตนไม่ต้องการว่าเป็นคอมมิวนิสต์ หรือพรรคการเมืองที่ผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง
 สังกัด นอกจากนี้การใช้สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์โจมตีทำลายผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งหรือพรรค
 การเมืองก็มักจะกระทำกันทั่วไป พรรคการเมืองที่มีหนังสือพิมพ์สนับสนุนย่อมจะได้เปรียบผู้มีสิ
 ทธิรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองใหญ่ ๆ จึงต้องแสวงหาหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มาเป็น
 พวกของตนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้หนังสือพิมพ์เป็นกระบอกเสียงโจมตีคู่ต่อสู้โดยคู่ต่อสู้แทบไม่มี
 โอกาสแก้ตัวได้ทัน

4.5.3 การใช้เงินซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในประเทศไทยมีการใช้เงินซื้อคะแนนเสียงจากประชาชนอย่าง
 แพร่หลาย และดูเหมือนว่าวิธีการซื้อคะแนนเสียงที่โดยการจ่ายเงินเป็นเงินสด จะมีแพร่หลายมาก
 ยิ่งขึ้นในพฤติกรรมการเลือกตั้งในระยะหลัง ๆ ดังจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่
 22 เมษายน 2526 และการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ปรากฏว่า
 หนังสือพิมพ์รายวันแทบทุกฉบับต่างก็นำเอาพฤติการณ์ ซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง
 ต่าง ๆ มาตีแผ่ให้ประชาชนได้รับทราบ นอกจากนั้นในการเลือกตั้งซ่อมในระยะต่อมาก็ยังปรากฏ
 ชัดแจ้งว่าผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งซ่อมมีการใช้เงินซื้อคะแนนออกเสียงเลือกตั้งจากประชาชนเป็นอย่าง
 มาก

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าการซื้อขายคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นสิ่งไม่ดีและผิด
 กฎหมาย แต่ก็ยังคงเป็นพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งที่ยังคงมีอยู่ในประเทศไทย ในด้าน
 ประชาชนเอง ส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นด้วยกับวิธีการซื้อขายคะแนนเสียงเลือกตั้งนี้ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า
 ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับวิธีการซื้อขายคะแนนเสียง แต่ก็ยังคงมีการกระทำดังกล่าว
 อยู่ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุขาดความสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเรื่องการรักษาสิทธิ
 และหน้าที่ของตน ความยากจน และความสำนึกในบุญคุณของการให้เงินทองหรือสิ่งของในลักษณะ
 ของการชื้อขาย

พฤติกรรมการเลือกตั้งดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการ
 ปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ประเทศไทยจำเป็นต้องหาทางแก้ไขปัญห
 ดังกล่าวให้หมดไป หรืออย่างน้อยก็ควรให้ลดลงไปให้มากที่สุด จนกระทั่งไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าวอีก

ในขณะนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้เริ่มการรณรงค์หาเสียงกันอย่างคึกคัก เพราะยังเหลือเวลาอีกเพียงเดือนเศษ ก็จะมีการเลือกตั้ง ซึ่งจัดว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีในการที่ผู้สมัครจะออกทำการพบปะแนะนำตัวเองให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งให้ทั่วถึงได้ ดังนั้นในการเลือกตั้งทั่วไปคราวนี้ จึงเชื่อกันว่า ผู้สมัครเลือกตั้งจะนิยมนำระบบข้อเสียงกลับมาใช้กันอย่างกว้างขวางอีก ถึงแม้ทางราชการจะพยายามดำเนินการต่อต้านด้วยการโฆษณาให้ประชาชนเห็นว่าการขายสิทธิ ขายเสียงเลือกตั้งจะเป็นภัยร้ายแรงต่อระบอบประชาธิปไตยและประเทศชาติหรือแก้ไขกฎหมายเพิ่มโทษการทุจริต ข้อสิทธิขายเสียงเลือกตั้งให้หนักขึ้นก็เข้าใจกันว่าจะยากจะได้ผล เพราะวิธีการข้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาออกไปในรูปแบบต่าง ๆ โดษอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย และที่สำคัญก็คือการข้อเสียงเลือกตั้ง เป็นการสมยอมหรือร่วมมือกันระหว่างผู้สมัคร และผู้ออกเสียงเลือกตั้ง และบางครั้งก็ใช้วิธีซื้อขายผลผลิตของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในราคาที่สูงกว่าปกติ ด้วยการมีสัญญากันว่าจะต้องไปออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลขนั้น เลขนี้หรือสรุปแล้วการซื้อขายเสียงเลือกตั้งมักไม่มีหลักฐานเพียงพอจะเอาผิดแก่ผู้สมัคร และผู้มีสิทธิออกเสียงได้นั่นเอง

การขายสิทธิขายเสียงของประชาชนนั้น แม้จะมีผลเสียหายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือทำให้ผลการเลือกตั้งไม่อาจถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองที่แท้จริงของประชาชน หรือทำให้รัฐบาลที่ก่อตั้งขึ้นด้วยผลการเลือกตั้ง ไม่ตรงกับความสัมพันธ์หรือความต้องการที่แท้จริงของประชาชน แต่เราก็เห็นว่ายังเป็นภัยร้ายแรงน้อยกว่าการขายสิทธิขายเสียงของพรรคการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาฯ เพราะเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเป็นผู้กำหนดหรือเลือกตัวนายกรัฐมนตรี ซึ่งมักไม่ตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เราจึงเห็นว่า เป็นภัยที่ร้ายแรงกว่าการขายสิทธิหรือการซื้อเสียงเลือกตั้ง^๘

^๘ ม.ร.ว. นฤทธิสาด ชุ่มพล. ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.) หน้า 148

ขณะเดียวกันที่ทางราชการได้พยายามทำการโฆษณาชี้แจงให้ประชาชนมองเห็นผลร้ายของการขายสิทธิ ขายเสียงเลือกตั้ง แต่หาได้คิดโฆษณาชี้แจงหรือแก้ไขปัญหาการขายสิทธิขายเสียงของพรรคการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งวาระรัฐมนตรี ว่าจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนแต่อย่างใดไม่ ที่สำคัญที่สุดก็คือไม่ยอมให้ประชาชนผู้เลือกตั้งได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้งวาระรัฐมนตรีด้วยแต่อย่างใดไม่ ข้าราชการลับจะพยายามส่งเสริมให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเข้าใจผิดว่า หน้าที่ในการกำหนดหรือเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งวาระรัฐมนตรีเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจบางคน ประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งยังเป็นการสนับสนุน การใช้เงิน ซื้อเสียงให้แพร่หลายหรือทวีความรุนแรงขึ้น เพราะเมื่อประชาชนเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พวกตนเลือกเข้าไปนั่งในสภา มีโอกาสใช้สิทธิของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสวงหาประโยชน์หรือถอนทุนคืนได้ง่ายเช่นนั้น การที่ประชาชนยอมขายเสียง หรือยอมรับประโยชน์ที่ผู้สมัครเลือกตั้งหยิบยื่นให้จึงยากที่จะป้องกันหรือปราบปรามได้เพราะการขายเสียงของประชาชน ถึงอย่างไรก็มีผลเสียหายร้ายแรงน้อยกว่าการขายตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา เป็นไหน ๆ ดังนั้นการเลือกตั้งคราวนี้เราจึงเห็นว่าก่อนที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนควรเลือกบุคคลที่แน่ใจว่าเป็นคนมีอุดมการณ์ทางการเมืองและจะไม่เข้าไปขายตัวแลกเปลี่ยนกับตำแหน่งทางการเมืองหรือผลประโยชน์ส่วนตัวต่าง ๆ

4.6 บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์หลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2535

เมื่อครั้งแรกการเลือกตั้งใหญ่ปี 2529 พรรคประชาธิปัตย์กำลังรุ่งโรจน์สูงสุดกวาดที่นั่ง ส.ส. ทั่วประเทศได้มากถึง 100 ที่นั่ง^๑ และ ส.ส. ส่วนใหญ่ของประชาธิปัตย์ ได้จากการประกาศความยิ่งใหญ่ในสนามเลือกตั้งภาคใต้ จนภาคใต้กลายเป็น "หัวหาด" ที่พรรคประชาธิปัตย์

^๑ "ภาคใต้ไม่มีที่นั่งสำหรับ "มาหลง" ปชป. ปะนะคะความหวังใหม่" ปีที่ 38

ผงาดยึดครองเป็นงานใหญ่ แต่แล้วพรรคประชาธิปัตย์ก็แพ้สิ้นสร้อยเกิดแต่เนื้อในตน เพราะเกิด
กบฏ "สับมกรา" สถานการณ์หลังเลือกตั้งปี 2531 พรรคประชาธิปัตย์สูญเสียที่นั่งไปมาก เพราะ
ถูกพรรคอื่น ๆ ทั้ง เอกภาพ กิจสังคม ชาติไทย ตีกระจุยไปหลายพื้นที่

แต่มาวันนี้ ก่อนการเลือกตั้ง 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ประชาธิปัตย์กำลังเฟื่องฟู และ
เป็นพรรคที่บอบช้ำน้อยที่สุดหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 อีกทั้งยังมีการ
เปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในพรรค ได้ลูกสต่อขนานแท้ "ชวน หลีกภัย" มาเป็นหัวหน้าพรรค
พลพรรคภาคใต้พาเหรดขึ้นมาเป็นกำลังหลักของพรรค ประกอบกับชื่อเสียงของพรรคที่กำลังหอมฟุ้ง
ถึงขนาดที่ชื่อของหัวหน้าพรรค กลายเป็น 1 ใน แคนดิเดต "นายกฯ คนที่ 19" ทำให้
ประชาธิปัตย์ประกาศอย่างมั่นใจขอทางที่หนึ่งฐานเดิมจากทุกภูมิภาคคืนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
สนามภาคใต้ ถึงขนาดมั่นใจว่าจะได้ ส.ส. ไม่น้อยกว่า 25-30 ที่นั่งที่เดียว ประหนึ่งว่า
"พรรคความหวังใหม่" พรรคใหม่ฟอร์มใหญ่ ที่วาดฝันเอาอดีต ส.ส. ใต้ทั้งจากกิจสังคม
เอกภาพมาไว้ในพรรคจำนวนมากไม่ได้อยู่ในสายตา¹⁰

อีกทั้งยังไม่นำมาต่อเสียงวิพากษ์จากพรรคเล็กอย่าง เอกภาพที่มี "สามทหารเสือ"
สุธรรม-ธานี-วิทยา เป็นแม่ทัพภาคใต้เป็นเขตยึดครองของตัวเอง ทั้ง ๆ ที่ความจริง แม้แต่
ที่ตรงซึ่งหัวหน้าพรรคลงสมัครก็ยังไม่สามารถ "ยกทีม" พาลูกพรรคเข้าสภาฯ ได้ทั้งหมด
"พร้อมทั้งสำคัญว่าพรรคเอกภาพ พร้อมจะชนทุกรูปแบบ และเชื่อมั่นว่าจะเป็นตัวสอดแทรก
ระหว่างการพันดูของ พรรคประชาธิปัตย์กับพรรคความหวังใหม่ ดังนั้นเชื่อว่าสนามภาคใต้
จะต้องคุุเดือดแทนทุกพื้นที่ที่เดียว ...

จะเห็นได้ว่าตรงเคยเป็นพื้นที่ที่ชวน หลีกภัย และลูกทัพพรรคประชาธิปัตย์ ยึดครอง
ไว้ได้หมด แม้ต่อมาจะต้องเสียไป 1 ที่นั่งแก่ พนายพิทักษ์ รั้งษัธรรม ก็ไม่ใช่คนอื่นไกล เป็น
ส.ส. พรรคประชาชนที่แยกตัวมาจากพรรคประชาธิปัตย์ และในที่สุดเข้าสังกัดพรรคชาติไทย

¹⁰ นายกรัฐมนตรีควรมาจาก ส.ส. หรือไม่" มติชนรายวัน ปีที่ 38 (ฉบับที่ 31)

แต่ช้วน หลีกภัย ในปี 2535 ต่างกับ "ช้วน" ในปี 2531 เพราะช้วนวันนั้นมาในนามหัวหน้าพรรค ประชาธิปัตย์ผู้คว้าเอาตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี คนที่ 19 เอาไว้ด้วย

ความพร้อมของทีมประชาธิปไตยวันนี้จึงมีทั้งภาพพจน์ และศักดิ์ศรีที่ไม่ด้อยเลขอันประกอบ ด้วยแชมป์เก่าอย่าง ช้วน หลีกภัย ทวี สุระบาล และวิเชียร คันถ้อง ผู้ได้คะแนนอันดับ 4 ในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว เพื่อมาดกกับทีมของ พัทธกิจ รั้งนิชธรรม ซึ่งวันนั้นมาในนามหัวหน้าทีม ความหวังใหม่ ประกอบด้วยลูกทีมอย่าง ณรงค์ จันทรपाल (คะแนนอันดับ 3 ในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว และทิพย์ ศรีเทพ สจ.อ.ห้วยยอด ผู้มีคะแนนอันดับ 1 ในการเลือกตั้ง สจ. จึงนับได้ว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างพรรคประชาธิปไตยและความหวังใหม่ที่เพียบพร้อมไปด้วยตัวบุคคลซึ่งมีศักดิ์ศรี ไม่ด้อยกว่ากันเลย

4.7 ช้วน หลีกภัย กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

บุคลิกของช้วน หลีกภัย นั้นวางเอาไว้อย่างดีเยี่ยมในฐานะของ "นักการเมือง" ที่มีภาพพจน์ด้าน "คุณภาพ" ตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรจนถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ช้วน หลีกภัย ล้วนแต่เคยเป็นมาแล้วทั้งสิ้น¹¹ และตลอดเวลาที่เขารับตำแหน่งเหล่านี้ "ไม่เคยมีความด่างพร้อย" ความสมณะ ความสุขุม นุ่มนวล ความสุภาพทำให้บุคลิกภาพของช้วน หลีกภัย ในฐานะนายกรัฐมนตรีเป็นเรื่องที่ "ไม่แปลก" ตลอดเวลาที่เขาดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลระดับสูงในวงการอื่น ๆ มากพอสมควร และหลายจุดเป็นไปอย่างลุ่มลึก นายทหารหลายคนเพื่อให้คำจำกัดความถึง "นักการเมืองที่มีคุณภาพ" ก็ต้องมีชื่อของ ช้วน หลีกภัย รวมอยู่ด้วยแทบทุกครั้ง คนอย่าง วรพล ชันชื้อประธานรัฐสภาเคยยกย่องนักการเมืองผู้นี้อย่าง หยาบกระด้างระหว่างการถ่ายทอดสดการประชุมสภา บารมีของช้วน หลีกภัย ในพรรคประชาธิปไตย

¹¹ "พรรคประชาธิปไตย สืบทอดประเพณีอันดีงามสร้างสรรค์คุณภาพใหม่เพื่อประชาชน"
เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปไตย ฉบับที่ 1 : 10-13 ; 10 เมษายน 2535

นั้นแทบไม่ต้องพูดถึง เขามีบุคลิกการบังคับบัญชาแบบเฉพาะของเขาที่ทำให้พนักงานในเมืองในสายตาของเขามีลักษณะ "หัวอ่อน" แทบทุกราย

ชวนไม่ได้เป็นนักเทคนิคในทางการบริหารหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาใด ๆ แต่เขาสามารถสวมบทบาทนักบริหารได้ทุกกระทรวง¹² และเขาเป็น "นักการเมืองอาชีพ" แท้ ๆ ที่เชี่ยวชาญกิจกรรมของชวน หลีกภัย นั้นมีลักษณะ "ผู้นำในสังคมไทย ๆ" ในอดีตได้ค่อนข้างดี ภาพพจน์ภายนอกของเขาแทบจะไม่แตกต่างจากคนอย่างพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แต่สิ่งที่ชวน หลีกภัยขาดยังมีอีกหลายอย่าง ... ความกว้างขวางต่อ "พันธมิตรทางการเมือง" ของเขายังไม่มากนัก เขายังขาดลักษณะของการเป็นนักประสานงาน และยังขาดบุคลิกที่ชัดเจนของ "นักแก้ปัญหา" เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าความโดดเด่นในด้านชื่อเสียง-ความประพดผสมจะจะมีอยู่กับเขาเต็มตัว แต่ในระยะเวลาที่พรรคประชาธิปัตย์ตกอยู่ในฐานะหืดหัวลงไปเรื่อย ๆ ชัดจำกัดของชวน หลีกภัย ในตำแหน่งในรัฐบาลก็ยังคงมีอยู่ต่อไปเช่นกัน

พรรคประชาธิปัตย์ทุกวันนี้ก็มีสภาพเช่นเดียวกับชวน หลีกภัย วุฒิกะทางการเมืองทำให้พวกเขาดูเงิบลง ดูขุ่นขี้ขี้ขึ้น แต่ในท่ามกลางสภาพเช่นนี้ ... ภาวะถดถอยทางการเมืองก็ปรากฏอยู่ พรรคประชาธิปัตย์มักจะขยาดตัวเมื่อเล่นบทบาทพรรคฝ่ายค้านมาในอดีต แต่ทุกวันนี้ดูเหมือนว่าความถดถอยหรือการหืดหัวลงนั้นจะไม่ได้เป็นปัญหาอะไรมากนักต่อสมาชิกระดับคีย์แมนของพรรค ตลอดเวลาที่พรรคประชาธิปัตย์ถดถอย ... บุคคลเหล่านี้มีความปลอดภัยอยู่กับการมีตำแหน่งในรัฐบาลอย่างเต็มที่ ... คีย์แมนหลายคนให้ความสำคัญกับการ "สอบได้" เป็นอันดับแรก การกลับคืนสู่ตำแหน่งบริหารในคณะรัฐบาลเป็นอันดับต่อมา ส่วนปัญหาเรื่องเผด็จการประชาธิปัตย์หรือความเป็นธรรมนั้นดูจะเป็นเรื่องที่รอง ๆ ลงไป

หลังการรัฐประหารเป็นต้นมา ... คุณลักษณะของการเป็นพรรคฝ่ายค้านของประชาธิปัตย์

¹² "คำประกาศ "ประชาธิปัตย์" จาก ปชป. ชวน หลีกภัย งามงาม หาญกล้า ทำทนายต่อการถูกรุกราน "ตรวจสอบ" ถึง ใน มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 (ฉบับที่ 615) : 10 ; 5 มิถุนายน 2535

ได้ตกลงไปแทบทั้งหมด ประชาธิปไตยเคยเป็นรัฐบาลร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ที่เคยต่อต้านกันอย่างหนักหนาสาครจร้ ... ดังนั้นอาจจะไม่แปลก ถ้าหากว่าผลการเลือกตั้งปรากฏออกมาว่า พรรคประชาธิปัตย์จะต้องร่วมกับ พรรคอย่าง "สามัคคีธรรม" ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น "พรรคทหาร" ความซำญฉลาดของพรรคประชาธิปัตย์ อาจจะทำให้ค้ำมั่นในพรรคไม่ลังเลที่จะเป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองพรรคนี้

บทสรุป

พรรคประชาธิปไตยพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุด ได้ก่อรูปขึ้น เมื่อวันที่เสาร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 โดยนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก หลังจากนั้นนายควง อภัยวงศ์ ถึงแก่อนิจกรรม ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ก็ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคคนที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2512 หลังจากนั้นจึงเป็น พ.อ.ถนัด คอมมิตตร, นายพิชิต รัตตกุล และนายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคคนปัจจุบัน

พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่มีความตั้งใจที่จะร่วมมือประสานงานกับองค์กรทุกองค์กร เพื่อความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการบริหาร เพื่อที่จะพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยคำนึงถึงการแข่งขัน ผลผลิตรายได้อย่างยุติธรรม มีการจัดระบบประกันสังคมอันตอบสนองความต้องการของผู้เป็นต่อในสังคม และจะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในวิถีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยกระจายอำนาจ ในการบริหารไปสู่ท้องถิ่น และจัดให้ประชาชนเข้าถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคได้ โดยสะดวก และใกล้ชิด

ในปัจจุบันบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปไตย มีฐานะเป็นทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ซึ่งภายหลังจากเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่กำลังเฟื่องฟู และเป็นพรรคการเมืองที่บอบช้ำน้อยที่สุดภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จนกระทั่งมีผลทำให้พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคที่ได้รับความนิยมไว้วางใจจากประชาชนมากที่สุด และเป็นพรรคการเมืองที่น่าสนใจในการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 นี้

แต่ไม่ว่าพรรคประชาธิปไตยจะมีบทบาทและฐานะอย่างไร ในการต่อสู้ทางการเมือง พรรคประชาธิปไตยก็ยังคงยึดมั่นในการดำเนินการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดถืออุดมคติ 4 ประการของพรรคซึ่งยึดพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และมุ่งมั่นสร้างสรรค์สังคมที่เป็นธรรมให้บังเกิดขึ้น ด้วยจิตใจและอุทิศตัวในหลักการแห่งความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดไป

บรรณานุกรม

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

กรมการปกครอง. รายงานการเลือกสมาชิกสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

กระมล ทองธรรมชาติ. การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

"การสร้างภาพของพรรคการเมือง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 38 (ฉบับที่ 43) : 15-16 ; 29-4 มกราคม 2535

"กลียุคพรรครัฐบาล" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 39 (ฉบับที่ 1) : 8-9 ; 5 มิถุนายน 2535

โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร. พรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521

"ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2530" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์. (ฉบับที่ 1) : 6-7 ; 3 ธันวาคม 2532

"คำประกาศ ประชาธิปไตย จาก ป.ช.ป. ชุค ชวน หลีกภัย" ใน มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 12 (ฉบับที่ 605) : 21-22 ; 10 มีนาคม 2533

"คำประกาศ ประชาธิปไตย จาก ป.ช.ป. ชุค ชวน หลีกภัย องอาจ หาญกล้า ทำทนาย ต่อการรุก" ใน มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 12 (ฉบับที่ 615) : 10 ; 5 มิถุนายน 2534

"โครงสร้างทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์. (ฉบับที่ 1) : 10-13 ; 15 พฤษภาคม 2535

"จากสนามน้ำเน่า ถึงสนามเมืองกรุง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 38 (ฉบับที่ 45) :

17-18 ; 12-18 เมษายน 2535

ช้อยันต์ สมทวนิช. การเลือกตั้งพรรคการเมืองและคณะทหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

_____ . ลี้ภัยการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2513.

"ถ้า ส.ช.ป. เป็นฝ่ายค้านเราตีบทแตกแน่" ใน ข่าวพิเศษ. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) : 24 ;

19 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2534

ทินพันธ์ นาคะตะ. การเมืองการบริหารไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2533.

"นายกรัฐมนตรี มาจาก ส.ส. หรือไม่" มติชนรายวัน. ปีที่ 38 (ฉบับที่ 37) : 15-16 ;

20 มิถุนายน 2535

"นโยบายพรรคประชาธิปัตย์" เอกสารทางการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ 2535. ฉบับที่ 1 :

10-13 ; 15 พฤษภาคม 2535

"แนวโน้มทางการเมือง" ใน มติชนรายวัน. ปีที่ 38 (ฉบับที่ 33) : 2 ; 20 กรกฎาคม

2535

ม.ร.ว.นฤทธิสาล คุ้มพล. ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนา

พานิช, 2530.

พ.อ.บรรจบ อัสคูลย์. การเมืองเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

"ประชาธิปัตย์सानไม่เป็น" ใน ข่าวพิเศษ. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) : 23 ; 29 กรกฎาคม -

4 สิงหาคม 2534

ปรัชญา หงษ์ไกรเลิศ. พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

"ภาคใต้ไม่มีที่นั่งสำหรับ" เทพาทอง "ป.ช.ป. ปะนะคะความหวังใหม่" ปีที่ 38 (ฉบับที่ 33) :

8-9 ; 19-25 มกราคม 2535

บุญโญ ตันพิทศุภย์. การปกครองไทย. กรุงเทพฯ : ฟ้าวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา, 2522.

พนัญญ์ วัฒนโกเมธ. ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย, 2529.

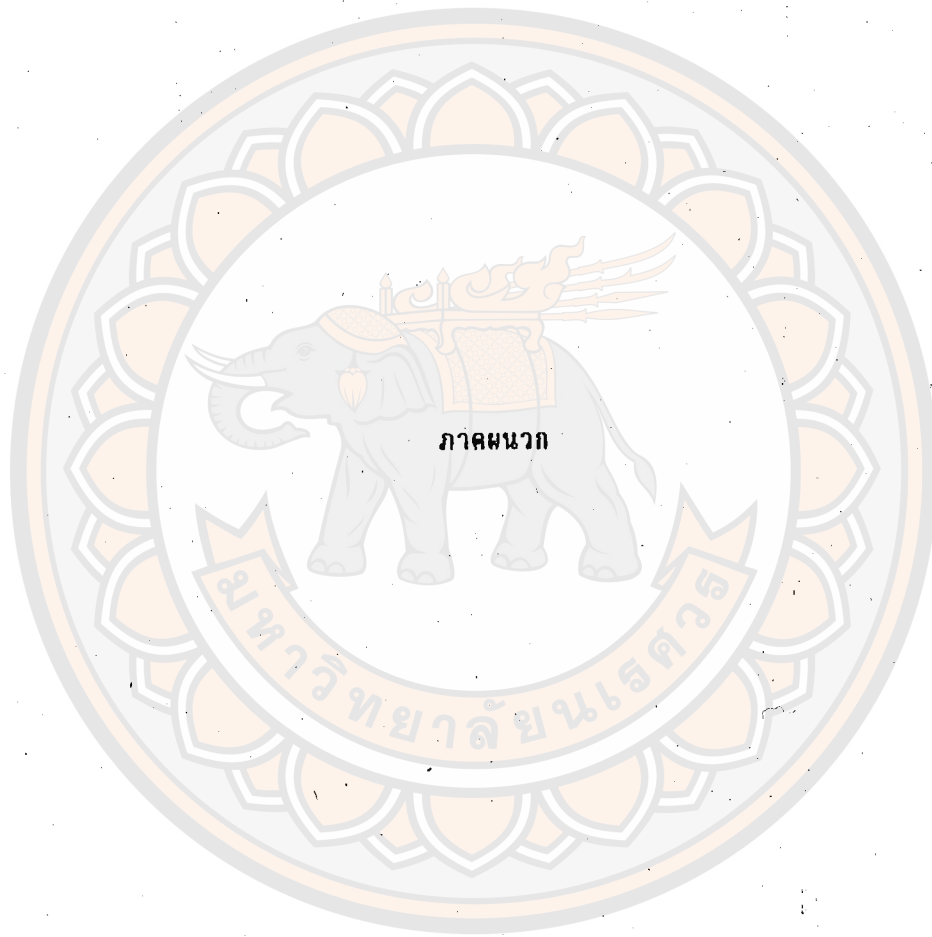
"ระบบการเมือง" ใน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 39 (ฉบับที่ 1) : 15-16 ; 5 มิถุนายน
2533

"รายงานวิเคราะห์ตัวแปรทางการเมือง" ใน ข่าวพิเศษ. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 737) : 22-25 ;
29 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2534

วิสุทธิ โพธิ์แทน, ประชาธิปไตย แนวความคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ศรณรงค์ ปิยะกาญจน์. 52 ปีของประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531.

สุเทพ อัครดากร. ลักษณะการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

ภาคผนวก

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ปี พ.ศ. 2533

รายชื่อ	จังหวัด
1. นายมารุต บุณนาค	กรุงเทพมหานคร
2. นายสวัสดิ์ โพนวิหก	กรุงเทพมหานคร
3. นายอรรถพล สรสุชาติ	กรุงเทพมหานคร
4. นายปรีชา สุวรรณทัต	กรุงเทพมหานคร
5. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	กรุงเทพมหานคร
6. นายเจริญ คันธวงศ์	กรุงเทพมหานคร
7. นายสมเกียรติ ฉันทวานิช	กรุงเทพมหานคร
8. นายปราโมทย์ สุขุม	กรุงเทพมหานคร
9. นายสมพงษ์ สุกุอรรรถ	กรุงเทพมหานคร
10. นายเต็ดดวงดอกกรัก คุ่มชนะ	ชัยนาท
11. นายสมชาย นิยมกิจ	จันทบุรี
12. นายอำนาจ เฟ่งจิตต์	จันทบุรี
13. นายเอนก กัปสุวรรณ	สมุทรสาคร
14. นายประเสริฐ มงคลศิริ	อุทัยธานี
15. นายนิพนธ์ ชาราภุมิ	ลพบุรี
16. นายสมชาย สุนทรวัฒน์	สระบุรี
17. นายจักรพันธ์ ชมจินดา	ระยอง
18. นายอลงกรณ์ ทดบุตร	เพชรบุรี
19. นางเตือนใจ นุอุปละ	อุดรธานี

รายชื่อ	จังหวัด
20. นายไชยยศ จิรเมธากร	อุดรธานี
21. นายวิฑูรย์ นามบุตร	อุบลราชธานี
22. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	อุบลราชธานี
23. นายโอภาท จุลโคตร	อุบลราชธานี
24. นายอิสสระ สมชัย	อุบลราชธานี
25. นายกฤษดาญ แก้วโสภาก	นครราชสีมา
26. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	นครราชสีมา
27. นายทรงชัย อินทรารักษ์	ชัยภูมิ
28. นายฉลาด ชามช่วง	ร้อยเอ็ด
29. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี	เลย
30. นายอภิชาติ ศิริสวัสดิ์ชัย	สกลนคร
31. นายทรงพล โทวิทศิริกุล	หนองคาย
32. นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	บุรีรัมย์
33. นายมนัส เอ็งยศมาก	บุรีรัมย์
34. นายรัชชัย ศรีลาภ	ยโสธร
35. นายอำนาจ ปะติเส	มหาสารคาม
36. นายณรงค์ นิยมไทย	เชียงใหม่
37. นายพิษณุ พลไวย์	พิษณุโลก
38. นายคารณ ฦ ลำพูน	น่าน
39. พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์	พิจิตร
40. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์	ตาก
41. นายปรีชา มลิกุล	กำแพงเพชร
42. นางลดาวัลดี วงศ์ศรีวงศ์	พะเยา

รายชื่อ	จังหวัด
43. นายวิทยา ศรีจันทร์	พะเยา
44. นายพิเชษฐ์ พิษฐ์วิชาติกุล	กระบี่
45. นายอาคม เอ่งฉ้วน	กระบี่
46. นายชินวรณ์ บุญเกียรติ	นครศรีธรรมราช
47. นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์	นครศรีธรรมราช
48. นายตรีพล เจาะจิตต์	นครศรีธรรมราช
49. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	นครศรีธรรมราช
50. นายมานิชญ์ วิชัยกุล	นครศรีธรรมราช
51. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	นครศรีธรรมราช
52. นายสุวโรช พะลัง	ชุมพร
53. นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย	ชุมพร
54. นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์	ชุมพร
55. นายชาน หลีกภัย	ตรัง
56. นายทวี สุระบาล	ตรัง
57. นายวิเชียร คันฉ่อง	ตรัง
58. นายสุวัฒน์ ธรรมเพชร	พัทลุง
59. นายสมคิด นวลเขียน	พัทลุง
60. นายพินิจ อันทรมบัติ	พัทลุง
61. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ	สุราษฎร์ธานี
62. นางนิภา พริ้งศุกะ	สุราษฎร์ธานี
63. นายประวิทย์ นิลวัชรมณี	สุราษฎร์ธานี
64. นายชุมพล กาญจนะ	สุราษฎร์ธานี
65. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	สุราษฎร์ธานี

รายชื่อ	จังหวัด
66. นางอัญชลี เทพบุตร	ภูเก็ต
67. นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์	พังงา
68. นายวิรัช ร่มเย็น	ระนอง
69. นายรารี มานะ	นราธิวาส
70. นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ	นราธิวาส
71. นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ	นราธิวาส
72. นายธานีินทร์ ใจสมุทร	สตูล
73. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี	สงขลา
74. พ.ศ.ท. วิจิตร สุวิทย์	สงขลา
75. นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ	สงขลา
76. นายไสว พัฒโน	สงขลา
77. นายอำนาจ สุวรรณคีรี	สงขลา
78. นายนิพนธ์ บุญญามณี	สงขลา
79. นายวินัย เสนเนียม	สงขลา

รายชื่อคณะกรรมการพรรคประชาธิปัตย์ ปี พ.ศ. 2533

รายชื่อ	ตำแหน่ง
1. นายชวน หลีกภัย	นายกรัฐมนตรี
2. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	รองนายกรัฐมนตรี
3. นายศุภชัย พานิชภักดิ์ (คนนอก)	รองนายกรัฐมนตรี
4. นายเทอดพงษ์ ไชยนรินทร์	ร.ม.ต. สำนักนายกรัฐมนตรี
5. นายสำเริงค์ โภธิวิท	ร.ม.ต. สำนักนายกรัฐมนตรี
6. นายธารินทร์ พิมมานเหมินท์ (คนนอก)	ร.ม.ว. คลัง
7. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี	ร.ม.ช. คลัง
8. นายสุรินทร์ พิเศษสุวรรณ	ร.ม.ช. ต่างประเทศ
9. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	ร.ม.ว. เกษตรและสหกรณ์
10. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ	ร.ม.ช. เกษตรและสหกรณ์
11. นายไสว พัดไธ	ร.ม.ช. คมนาคม
12. นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์	ร.ม.ช. พาณิชย์
13. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ร.ม.ช. มหาดไทย
14. น.พ. ปรีชา มุสิกกุล	ร.ม.ช. วิทยาศาสตร์
15. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ร.ม.ว. ศึกษาธิการ
16. นายปราโมทย์ สุขุม	ร.ม.ช. ศึกษาธิการ
17. นายเอนก ทับสุวรรณ	ร.ม.ช. สาธารณสุข
18. พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์	ร.ม.ว. อุตสาหกรรม
19. นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ร.ม.ช. อุตสาหกรรม

วิเคราะห์รูปแบบทางการเมืองของ
พรรคประชาธิปัตย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยธนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2535

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้ก่อรูปขึ้นเป็นพรรคการเมืองในวันที่เสาร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2489 โดย นายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคพรรคคนแรก และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้รับเลือกเป็น หัวหน้าพรรคคนที่ 2 จากนั้นจึงเป็น พ.อ.ถนัด คอมันตร์ นายพิชัย รัตตกุล และนายชวน หลีกภัย คนปัจจุบันตามลำดับ
2. เพื่อศึกษาถึงโครงสร้าง การบริหารงานของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งโครงสร้างของพรรคประกอบไปด้วย หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค 2 คน รองเลขาธิการพรรค 2 คน และกรรมการอื่น ๆ ประกอบขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และปฏิบัติตามเสียงข้างมากของประชาชน
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนมากในการเลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตภาคใต้ และเท่าที่ผ่านมาพรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทมากในการประสานงานระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ อีกด้วย จนกระทั่งปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นแกนนำของพรรคการเมือง ด้วยเหตุดังกล่าวบทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ในทางการเมือง จึงสมควรได้รับการศึกษาวิเคราะห์อย่างจริงจังต่อไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์ ประวัติความเป็นมา รูปแบบ โครงสร้าง การบริหารงาน และการดำเนินงานทางการเมือง นอกจากนี้ยังเข้าใจถึงบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตอีกด้วย